

14111

Huszonnyolcadik évfolyam.

1. szám.

Debrecen, 1908. Január 4.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. A hova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők. Minden-
nemű nyomdai munkákat felvál-
talunk és jutányos áron végeztünk.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél íven.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, felévre 6 korona.
Hirdetések jutányos áron közöltnnek.
Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
A hova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

Ujév.

Soha ilyen visszás találka,
Hogy az esztendők változása
Zélviz időre essék!
Mikor az ég, föld csupa bánat,
S jeleképpen a nagy megújulásnak
Sehol egy csöpp jelenség!

Mikor az ég, föld csupa óság,
Ur minden a mulandóság,
S alig jön nap az égre.
A természet is mást tanítva,
Ha rügy fakadna, rózsafa kinyitva,
Az ujév reggelére!

Ha rügybontó májusi éjre
Esnék az ujév születése,
Mikor hajnalra kelve:
Láthatni nagyszerű csodákban,
Miképpen munkál elszét a világban
Az Ur teremő lelke!

De így — az ujév virradása
Csak a köd és tél folytatása,
Unalom, szomorúság . . .
— Mi volna, ha száz jelbe' képbe'
Ragyogna ránk az ujév reggelére
Az örökkévalóság?!

Szabolcska Mihály.

A Krisztussal.

Vihar tördéli odakinn a fák ágait, hajtogatja koronáit és sepri a havat. Így köszönti a természet az ujesztendőt reánk s mint a hajlongó tördelőző galyak, mi is alázattal köszöntjük az időt. Adjon Isten boldog ujesztendőt! Adjon a hazának is, szent egyházának, nekünk és a népnek is. És adni is fog, ha velünk lesz az Ur. Ő felé fordultak a megrémült tanítványok a viharban. Őtet kell keresnünk, hajónkra, szívéinkbe venni nekünk is, midőn az ujesztendővel az idő tengerére indulunk s az események hullámcsapásait érezzük. Az ellenáramlat, a támadás, mely a protestántizmus ellen irányul, alapjában teljesen pogány, mert csak a pusztá hatalmat keresi.

Az ultramontanizmusnak, a feudális klerikális reakciónak, a mely a setétség és a szolgaság jegyében indul ez a gyengesége: nem a nép, nem az emberiség javát keresi, hanem a maga hasznát és a nép szolgaságát. Ellenébe kell azért helyezni a magyarság evangelizálását és lelki felszabadítását.

Mi eddig a reformáció külső formáiból táplálkoztunk. A szabad alkotmányos szervezet hasonló alkotmányos berendezésre és függetlenségre ösztönzött bennünket, és eddig jóformán csak az idevonatkozó eszmék érvényesítésében morzsolódtunk.

Ezenkívül még csak a tudás, a vizsgálat szabadsága érdekelt bennünket. Most sincs okunk, noha vérben, fagyban fekszünk a haladás útjában, sem az alkotmányos szabadságért, sem a haladásért és a világosságért vivatott küzdelmeinket lekicsinyelni. Büszkeségünk és boldogságunk a tudat, hogy e nagy dolgokért a magyarság részéről mi áldoztunk legtöbbet.

Mindezek azonban a reformációval megújított keresztyéni s még inkább krisztusi életnek csak külső borítékát képezik.

A lényeg az ember megtérésében, belső átalakulásában és az egymás, Isten, a jövő iránti jóakarásban, szeretetben és a társadalmi haladásban határozódik.

Ellenségeink a politikai jelszavak, a sajtó kézrekerítése, a reformáció külső eszközeinek használata terén tulszárnyaltak minket. Még a tudományt is képesek megvásárolni és ellenünk fordítani.

A keresztyénség lényegét illetőleg azonban mi vagyunk előnyben és ők velünk versenyezni sem képesek. Erre kell hát magunkat vetni teljes erővel és mint az apostolok a keresztyén egyház megalakulásakor, a lelkek benső átalakítását, a krisztusi tudomány megvalósítását, az

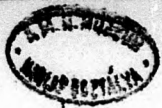
emberi élet nagy erőinek felszabadítását kell munkába venni. Ezért ítélem én óriási horderejű dolognak az O. R. L. E. létrejövetelét. Az által hogy testvéri szövetségbe léptek, nem csak a védekezés szükségét ismerték fel papjaink, hanem még inkább azt, hogy arra, hogy az evangéliom egyháza a szeretet a béke országa megvalósulhasson, nekik kell elsőbbsen a szeretet szent szövetségében egyesülniök. A világiakat összetartja a falu, a megye, az ország, még az egyházközség, megye, kerület és konvent is sőt ezeknél is jobban a lelkészek magok.

Csak a lelkészeknek nem volt itten összetartó szervezetök s azontul, hogy az iskolák falai közül kikerültek, mint vetélytársak állottak egymással szemben mindenütt. Ezért annyi surlódás, annyi hiány és fogyatkozás a mi lelki életünkben. Magunknak is segítségre lett volna szükségünk, nem csuda, ha másoknak sem tudtuk azt teljesen megadni.

De mindez másképp lesz ezután. Azokat azért, a melyek hátunk megett vannak elfelejtjük. Még a minket ért támadásokat is, a melyek a mi lelkeink összhangtalanságát és boldogtalanságát mutatják első sorban.

Még azokra az istenkáromló sötét fejtegetésekre sem vetünk ügyet, a melyekkel a kétségbeesett lelkek az eget ostromolják és a keresztyénség istenországa helyett a pogányság alvilágát prédikálják. Az evangéliomból ma is új fény árad s fénye azt mutatja, hogy azok a veszedelmek, azok a bajok, a melyek minket körül vesznek, melyek állami, egyházi és társadalmi életünkben nyilvánulnak, nem rendkívüli dolgok. Sőt ellenkezőleg a fejlődés és a helyzet természetes következményei. Van hát belőlök kibontakozás és van ellenök orvosság meggyógyulás.

Nem pusztá külső ájtatossági formák, önkínzás és nyomorgatás útján, nem is egyedül az egyház külső újraszervezésével, és hatalmi apparátusával hanem a bizalom felébresztésével, a szeretet és szabadság igéinek érzésével és éreztetésével s mindezek, által egy új élet megkezdésére való rábirással. Ezt az evangéliomot kell először a lelkünkbe vennünk, azután a magyar nép és az emberek szíveibe plántálnunk. Folytatni a protestántizmus eddigi hivatását. Fentartani a nép hitét, gyógyítani sebeit és nemesíteni a népet magát. A mi szabadulásunk nem külső utakon, hanem a szívek, a lelkek átalakításával, nem könnyű győzelmekkel, hanem nagy keserves harcok árán és szenvedésekkel történik. A mi hivatásunk betöltésére is nem elég többé a templom, a bezároltatott ajtók, hanem arra a templomon kívül a nagy világ, a társadalom és az emberiség

nagy küzdelmeiben való tényleges részvétel is szükséges.

Uj év, uj szenvedések, uj küzdelmek. Erősebbek mint a multban is, melyek már mögöttünk vannak és a melyeket átszenvedtünk, nem is olyan nagyok, hogy a jövőben még erősebbeket ne várhatnánk.

Ezek várnak reánk. Az embernek mint egyének keserves tévedései és harcai, és a fajnak, a nemzetnek nehéz küzdelmei. Mindakettőnek kulcsa, győzedelme abban a hü szolgálatban áll, melyet az evangéliom alapján magunkért és a népért végezzük a Krisztussal.

A Krisztussal, a kit midőn a megrémült tanítványok a hajóra felvettek, megcsendesedtek a hullámok. A Krisztussal, a kit midőn a mi eleink 900 év előtt bévettek, életet, megmaradást nyertek ezen a földön. És a ki a reformáció hősei által ismét megtartotta őket a török, német dúlások, a nagy nemzeti pusztulások idején. És azóta is. El az Ur, hogy nem hagyja el az övéit s a nemzet sem azokat, a kik érte szenvednek és megvigasztaltatásán, felemelésén fáradoznak.

Vihar van, vihar s nyugtalan habok. Sötét a láthatár s a gyenge csónak minden percben felborulhat s a gyenge mécs láng minden szélrohamra elaludhatik. De a Krisztussal a Megváltóval azért bátran indulhatunk az ujesztendő s egy jobb jövő felé.

Induljunk tehát. Mégis nem a nélkül, hogy körül tekintenénk s nem tervtelenül. S nem a nélkül, hogy szeretteinket, egymást még egyszer szívből ne üdvözlőnk s hogy boldog ujesztendőt ne kívánánk egymásnak.

dr. Ferenczy Gyula.

Magyar Közös Bevásárló Szövetkezet.

Az O. R. L. E. Debrecenben f. évi dec. hó 5. 6. napjain tartott választmányi ülésében szó volt az egész ref. egyházi életet felölelő szövetkezeti reformról s pénzügyi szervezkedés megteremtéséről. Amint akkor, úgy most is abban a meggyőződésben vagyok, hogy ezen szervezkedést az országos magyar közös bevásárló szövetkezet megalakításának kell megnyitnia nemcsak azért, mert — s e körülményt már itt hangsúlyozom — az összes szövetkezeti formák között ez a legegyszerűbb s ami fő: *semmi kockázattal nem jár*, hanem azért is mert a legrövidebb idő alatt, bátran állithatom hogy már a megalakulás első évében kevés jó akaratú igen szép eredményeket érhetünk el úgy erkölcsi mint anyagi tekintetben s hatalmas lendületet adtunk az O. R. L. E. lapja megvalósításának. S ha akár az alapszabályokban kitüntetett, akár a választmányi gyűlésen hangoztatott nagyhorderejű reformok, magasztos, de mindamellett is nagy anyagi erőt előfeltételező célok

megvalósítására s ezzel szemben saját szegénységünkre s tehetetlenségünkre gondolunk, minden habozás nélkül ki kell mondanunk, súlyos mulasztást követtünk el, hogy már eddig is meg nem valósítottuk ezt a tervezetében az egész társadalmi életet átölelő, ref. lelkeszi kezekben összpontosított magyar közös bevásárló szövetkezetet. Hiszen a megalakulás is olyan egyszerű!

Semmi külön tömörülésre nincs szükség, a szükséges alap megvan az O. R. L. E.-ben, melynek tagjainak száma a bevásárló szövetkezet által nyújtott előnyöknél fogva csak növekedhetik s így a kedvező kölcsönhatás a kettő között ebben a tekintetben is kitűnik. A bevásárló szövetkezet lényege is épen olyan egyszerű. Tudjuk, a mindennapi élet elkerülhetetlen üzleti összeköttetést hoz létre a lelkész, egyháza s másrésről a kereskedők s iparosok között.

A bevásárló szövetkezet mindössze ezen említett összeköttetésnek oly irányba való terelése, mely mellett mind a hazai ipar, kereskedelem, mind a bevásárló lelkész s általa az O. R. L. E. figyelembe veendő előnyöket élvez.

A szövetkezet ugyanis 7 tagból álló igazgatóságot választ, mely közvetíti a kereskedők, iparosok, másrésről a szövetkezet tagjai között s ezeknek az érdekeit védi s mondanom sem kell, hogy sikeresebben megvédheti, mint egyes ember. A szövetkezet lapjában rámutat a legjutányosabb s legjobb minőséget nyújtó beszerzési forrásokra. A kereskedők, iparosok, vagy gyárosok nyilván tartják a szövetkezet tagjait s náluk levő szelvények alapján félévenként számolnak el az igazgatósággal.

A szövetkezet tagjai egyszersmindenkorra 2 kor-t fizetnek be a szövetkezet pénztárába, mely összeg azonban az igazgatóság által utólag is levonható a kereskedők, iparosok által nyújtott percentekből. Minden szövetkezeti tag egy könyvecskét kap, melyben a megrendelés tárgyai, összege a kereskedők által láttamozva nyilvántartatik. A megrendelést, a vásárlást ki ki maga eszközli pénzért, vagy hitelbe. Ez azonban a szövetkezetre nem tartozik s felelősség reá nem hárul. Kereskedők, gyárosok, iparosok ajánlatai az ország minden részéből elfogadtatnak már csak azért is, hogy az egyesület, illetve szövetkezet tagjai szabad tetszésük szerint ott vásárolhassanak, a hol rájuk nézve legkényelmesebb s minden tekintetben a legelőnyösebb. *Egy azonban fontos, nevezetesen a szövetkezet tagjainak le kell kötelezniök magukat, hogy bevásárlásaikat az igazgatóság által kijelölt kereskedőknél eszközlik*, mert ezek a tömeges megrendelésnél fogva lehetnek azon helyzetben, hogy olcsó és jó árukat 2—10, sőt nagyobb % leengedéssel küldhetnek.

Ebben a %-ban rendkívül gazdag anyagi forrása van a szövetkezetnek s általa az O. R. L. E.-nek. Ha csak mi lelkészek tömörülnénk is, s egy-egy átlag, évente 500 kor. bevásárlást eszközönné, a fent említett módzatok mellett könnyen 20,000 kor évi jövedelemre tehetünk szert, mely összeg a szövetkezet kiterjesztésével 100,000 kor. évi bevételre volna fölemelhető. Ebből kitélnék a tagok által fizetendő 2 kor. egyszersmindenkori belépési s a 6 kor. orsz. lelk. egyes. tagsági díj is, sőt a fentemlített összegnek közösen megállapított része a vásárlás arányában a tagok között is szétosztható volna.

A másik még gazdagabb forrás a hirdetések díja. Nevezetesen a *bevásárló szövetkezetnek fent kell tartania egy lapot*, részint azért, hogy az igazgatóság tájékoztat

hassa a szövetkezeti tagokat, hol vannak a legjobb bevásárlási források, s melyik kereskedő mily % mellett szállítja áruját, részint azért, hogy a gyárosok, kereskedők, iparosok maguk is leközölhessék, tudathassák ajánlataikat. Ime az O. R. L. E. lapja megvalósításának az egyik alkalmas mondhatjuk egyedül alkalmas módja. Nem állítunk tulzott dolgot, ha azt mondjuk, hogy a hirdetések magukban képesek volnának fenntartani egy lapot s mindenki tudja, hogy egy lap nem annyira az előfizetési, hanem sokkal inkább a hirdetési díjakból tartja fent magát. Mennél gazdagabb a hirdetési rovat, annál elterjedtebb a lap, annál szilárdabb alapokon nyugszik anyagilag s viszont mennél elterjedtebb valamely lap, annál örömebb keresik föl a gyárosok, kereskedők, iparosok hirdetésekkel, melyeket bizonyára jól meg fizetnek. Ha már most megtudják a kereskedők hogy az O. R. L. E. mondjuk a magyarországi ref. lelkészi kar a társadalmat átölelő országos közös bevásárló szövetkezetet alakított, bizonyára sietve keresik fel hirdetésekkel a szövetkezet lapját, jól megfizetik a közlést s a hirdetési díjak biztosítják a lap fennállását.

Mindent összevéve tehát: a bevásárló szövetkezet megalkotásánál hangsúlyozom — *a kockázat semmi csak nyerhetünk, és erősödhetünk. Annyi áldozatot, illetve önmegtartóztatást minden lelkésztől megvárhat az O. R. L. E. szent ügye, hogy az igazgatóság által kijelölt azon cégektől vásárol maga is, de oda hat hogy mások is azoktól vásároljanak, kik a magyar ipar s kereskedelem uttörői, terjesztői s ez által a lelkész is ezek tántoríthatlan harcosává lesz.*

Ha a római egyház nem állt jezsuitái által hoteleket, restaurációkat, sörházakat és gyárat, italméréseket s egyéb kereskedéseket fenntartani a protestáns ipar és kereskedelem tönkretétele céljából, ha a szerzetesrendek nem állanak különféle szesz italokat: chartreuset, benedictinert, altvatert gyártani zsebök megtömése végett az emberiség megrontása árán: úgy azt hiszem, hogy midőn senkinek a megkárosításáról, hanem tisztességes uton szerzett anyagi előnyről van szó, nem fog a kálvinista élhetetlenség vissza riadni attól, hogy a közös bevásárló szövetkezet megvalósítsa, hanem minden tartózkodást, kishitűséget félretéve, bizalommal, bátran fog a nagy eredményeket biztosító intézmény létesítésébe, annyival inkább mert Kocsis József sonkádi lelkész társunk, ki ez eszmét a lefolyt kongresszus alkalmával fölvetette, de az idő rövidsége miatt az akkor tárgyalható nem volt, Sonkádön (Szatmár m.) szűkebb körben már megvalósította s általa igen szép eredményeket ért el s az ő 22 éves szövetkezeti téren felmutatott sikeres munkálkodása a magyar közös bevásárló szövetkezet sikerének is biztos záloga.

Támaszkodva tehát azon kedvező fogadtatásra, melyben a bevásárló szövetkezet megvalósítása részesült úgy a 12-es bizottság bpesti ülésében, az ezen ülésen jelen volt nagyszámu egyleti tagok, valamint az országos lelk. egyesületi választmány részéről, itt a nyilvánosság előtt ezennel felhívom Kocsis József igen tisztelt barátomat, intézkedjék sürgősen a bevásárló szövetkezetnek 1908 év január 1-től kezdődő életbe léptetéséről, az alább közlött, általa készített alapszabály tervezet megerősítése, kellő számu eladási s bevásárlási könyvecske készítéséről és szétküldéséről, biztosítom arról, hogy az O. R. L. E. 500 lelkes és őszinte tagja háta megett fog állani anyagi s erkölcsi támogatásával. Intézkedjék az iránt, hogy a Magyar Szó s a többi egyházi lapok útján tudomást szerezzenek a gyárosok, iparosok, kereskedők az országos bevásárló szö-

vetkezet megalakulásáról s viszont ők is a fentnevezett lapok útján tegyék közzé hirdetéseiket. S addig is, míg az O. R. L. E. a legközelebb tartandó ülésében véglegesen határozza ez ügyben, állítson össze maga a szomszéd község lelkészeiből egy ideiglenes bizottságot, mely haladéktalanul intézze a bevásárló szövetkezet ügyét, természetesen a választmány által kiküldött szövetkezeti bizottság tagjaival egyetértőleg. Azt hiszem, senki sincs közöttünk, ki ez eljárást már a siker érdekében is kifogásolná, ellenezné, avagy megakadályozni törekednék. Megvagyok győződve, hogy a gyakorlati megvalósítás minden kétséget, esetleges homályt teljes mértékben meg fog szüntetni.

De föl hívom egyszersmind az igen tisztelt lelkész társaimat, nemcsak a szövetkezeti téren sikerrel működőket, hanem általában az O. R. L. E. minden igaz és őszinte barátját, hogy Kocsis József lelkész társunk által készített, bevásárló szövetkezet alapszabályainak megvitatásával, erkölcsi s anyagi támogatásukkal a szövetkezet létesítése érdekében hathatósan közreműködni sziveskedjenek.

Győrtelek.

Juhász László.

Falusi levél.

Tisztelt szerkesztő uram!

Hát bizony régen nem volt szerencséje hozzám, de hát úgy gondolom, hogy azért semmi baj sem volt. Sok minden ért bennünket falusiakat, különösen az év második felében, hát úgy gondoltam, hogy tudtára adjam azokat.

Először is kezdem a nagy szárazságon. Itt a mi vidékünkön Junius közepétől Okt. közepéig alig volt számba vehető eső. Emiatt elmaradt a növényzet. Buza alig termett, az is silány minőségű. Egy köblös föld adott 2—3 m. m. magot. Igaz, hogy most ára van, de hát nincs mit eladni s vékony vigasztalás, hogy ha kevés van is, de meg van az ára. A jövőt illetően is kétségbe voltunk esve, mivel a vetéseket csak Novemberben lehetett teljesíteni.

Mikor így a szűkös termés felett aggódtunk, jött reánk a második csapás az országos nyugdíjintézet. Mintha mondotta volna: vártatok? megjöttem! Vártunk bizony de hát nem ilyennek képzeltünk. Ahol össze jöttünk ketten, hárman, csak ezt tárgyaltuk, de sehogysem tudtunk megbárátkozni vele. Még kívántunk is valamit annak, aki kifundálta. Most is alig tudunk megélni a nagy szárazság miatt, hát ime rákényszerítenek, hogy takarékoskodjunk. Eddig nem igen raktunk a takarékbába, sőt inkább kivettünk, de nem a magunk betétét. Most megtanítanak, hogy lehet félretenni 6 esztendő alatt 1000—1200 koronát. Hej milyen jó is lesz azt egy összegben felvenni. Vajjon nem a német világból való kölcsönt vette mintául Kenessei ur, mikor ezt a megadóztatási rendszert kitalálta?

Minden tárgyalás alkalmával bántott bennünket az: hogy ha már erőszakkal betéteket kell csinálnunk, miért veszik azt el családunktól a hat év előtt bekövetkehető halálunk esetére? Milyen jót fogna ez az özvegyeken, mert hiszen melyikünk hágy 600—1200 koronát családjára, ha csak adósság helyében nem?!

Hiába jajgattunk, hiába kiabáltunk, hogy kiveszik — kivált a gyermekeket neveltető családok — szájából a mindennapi kenyeret. Nem ért semmit. A konvent Pí-látussal felel t. i. amit megírtam. Lesz nyugdíjintézet. Mig ezek így folytak, gondolkoztak a jobb jövedelmű szent atyák: mimódon kellene ezt a sok jajgató kiabáló szegény papokat elhallgattatni, illetve kötelezett-ségök teljesítésének módjában segíteni.

Köszönet érte sok szegény papi család részéről ami egyházkerületünk megoldotta, illetve megenyhítette reánk nézve a nehéz kérdést, kimondván, hogy a befizetési járulékoknak felét viseli. Nehéz kő esett le sokunknak szívéből s Isten áldását kértük a kezdeményezőre, egyházkerületünk főgondnokára Gróf. Degenfeld József urra.

Ezzel a dologgal félig-meddig kibékülve, November végére a jövő reményének magvát elvetve, nyugodtan vártuk a karácsony szent ünnepét s lesve a kedvező időt, hogy mikor ölethetjük már le a minden háznál dédelgetett verő malacot vagy disznót. No de ebbe beleszólt a kedvezőtlen időjárás.

Mig a felett bosszankodunk egyszerre csak közénk csap az esperes ur egy csomó paksamétát, a rovatos iveket, amelyeket ha jól kitöltünk hivatva lesznek nagy áldást hozni az egyetemes egyházra. Amint bele neztünk, el ment minden kedvünk még a disznótortól is. Terminust is rövidet kaptunk Dec. 31. Mintha épen a hó első felében nem volna elég dolgunk a sok ünnepekkel. Jó magam is egy hét alatt 8-szor végezve, mint némelyik debreceni pap egy egész esztendőben,

Ez aztán elvette még azt a kis kedvünket is, ami a nyugdíjintézetől megmaradt. No hát lesz ezzel bajunk. A rubrikák nem igazítanak el teljesen. Azt hiszem, egy-egy egyházmegyében alig lesz megfelelően, kiállítva egynehány. Ha nem lett volna eddig dolgok az esperes uraknak, lesz most. Ahányan vagyunk annyin kérdezősködünk. Ha kapunk választ utbaigazítást jó, ha nem majd kinlódhatik vele a központ, különösen a falusi állapotokat s az adó ügyet ember lesz aki helyesen elintézi. S ha nem csináljuk, vagy rosszul csináljuk majd lesz fegyelmi. Azután tartozik-e a lelkész az adatoknak utána járni, adó és földkönyveket böngészni, fuvarra költeni, anélkül, hogy kiadása munkája fedezve lenne. Mintha hallanám az ítéletet: hogy mer így beszélni, hát hogy ne tartoznék, fegyelmi neki.

Megsegít az Isten, ezt is csak kiheverjük valahogy s megcsináljuk ahogy tudjuk. Ha nem jó lesz csinálja a ki jobban tudja, a ki szerkesztette Kenessei ur.

Azt hinné szerkesztő ur ugye, hogy ezzel vége van mindennek s jöhet a sáros és kolbászos Karácsony meg a boldog ujesztendő. Csalódik. Ugy van az, hogy mikor valami csapás éri az embert egymásután következik, mintha meg volna átkozva.

Mikor már másodszer is kimorogtuk magunkat jön a levél: hogy egészségének megrendülése miatt lemondott Wekerle, akarom mondani Széll Kalmán esperes ur és visszavonult a boldog nyugalomba. Birja békével s lépjen nyomába más derék ember s más jövő.

Hogy mit hoz ránk a jövő esztendő, beválnak-e ez év hozta intézményekhez kötött reményeink, azt még szerkesztő ur sem tudná megmondani. Lesz-e adócsökkenés, jut-e belőle csak egy korona is egy-egy családra, én nem hiszem, de majd rám cáfolhat az idő, addig teljesítsük kötelességünket úgy ahogy tudjuk.

Igen, valami kerületi bíróságról is esik mostanába

szó. Restaurálunk. Rá is fér a tisztos karra, mert már is olyan rokkant az egész szent gárda mint a 48-as ármádia. Könyves Tóth már le is mondott vagy kétszer, Kiss Albert, Ujfalussy betegek, Balogh Ferenc negyven éve hogy huzza az igát. Thalynak az epiplá-kettekét készítik, Mezőssy rendkívüli követnek készül Karlócára. Hát ki referál vagy dolgozik akkor ebben a tanácsbirói karban? De ez legyen az ő gondjuk, a mienk meg az hogy okosan és bölcsen válasszunk és akire szavunkat adtuk, a mellett meg is álljunk.

Ezekután boldog ünnepeket kívánva vagyok tisztelettel.

Nagykolcson.

Tóth Dániel.

Hangulatok és teendőink.

Karácsonyi édes hangulat fuvalmi ringatják lel-kemet az emberi boldogság csendes vizein! Az érzések ezernyi forrásai fakadnak fel szivemben s hatalmas folyammá dagadva ragadják gondolataimat ama szép, magasztos ország határai felé, honnan legnemesebb vágyaink kikötője csillan elő a messze sötétségből és a hol a Szabadító isteni hatalma ö-ködik, edes-bus szeretete esendül meg a háborgó, a zugoló, elégedetlen világ felett és hívja, várja a salaktól megtisztult emberi sziveket!

Vajjon vannak-e még, kik valóban hozzá vágyakoznak?!

Akadnak-e, kik — mindent feledve, — tárt karokkal közelítenek felé, kiknek életén a karácsonyi Ige nemesak az ünnep külső jeleiben nyilatkozik meg, de isteni fényével szent háborgást támaszt lelkeikben s megtisztítja és átalakítja a belső embert!?

Óh milyen nehéz kérdések! De miképpen merésznénk ezekre egyenes tagadással válaszolni!?

Hiszen mivé lenne a világ, ha minden szívből eltávoznék a Krisztus?

Élni Isten nélkül, munkálkodni hit nélkül és keresni a boldogságot szeretet nélkül!

Üresség, vak sötétség, a Khaosz birodalma ez!

Dehát nem azért ünnepeljük a Karácsonyt, esengünk a Szabadítóért és dicsőítjük a született Jézust, hogy mindezekből nyereség nélkül jusson ki lelkünk az élet sivatagjára!

Az emberiség kegyetlen túlekedése, az eláradt bűn, a társadalmak megtépett élete, az annyi felől sötétlő romlottság, az irigységből táplálkozó ember üldözés, a kaini lelkek testvérgyilkossága, mind mind szomorúsággal rázzák és szent vágyakozással hajtják Krisztushoz a jobb lelkeket.

És a Jézus ott áll, látható mindenki által, csak emelje fel szemét a porból, ott áll és csendes keserűséggel tekint a háborgó embervilágra mondván:

Mit kerestek? . . . „Mit használ, ha valaki az egész világot megnyerte is, de az ő lelkében kárt vall?”

Egyetlen égi kincsleték vala, a Szeretet. Ez a boldogság szilárd alapja. Hová lön ez a kincs? — Elve-

szett, — elkallódott a ti szívetekből és ti mégis kereszténynek és ti mégis boldogok akartok lenni?

Hát a Szeretet vallásában hogyan akartok élni szeretet nélkül?

„Amint én szeretlek titeket, ti is úgy szeressétek egymást, mert erről ismernek meg mindenek, hogy az én tanítványaim vagytok, ha egymást szereltek!” . . .

Oh miként tartja fogva lelkemet karácsony után is ez a karácsonyi hangulat!

Ha a mi életünkre, kálvinista egyházunk életére gondolok s egyéb gyakorlati dolgról kívánok is szólni; akkor is megteszi lelkem azt a kitérést s önkénytelenül oda fordul gondolatom, hogy bizony nálunk is a szeretetben nagy fogyatékoság vagyon s elkelnének és haszonnal járnának a melegebb szívek túlaradó bölcsesség mellett.

Egyszer a hatalom és tekintély szava dördül meg a hirdetett igazság felett, máskor osztály gyűlölet és éretlenség emel dorongot minden ellen, a mi jogos és tiszteletre méltó; itt a törvény vas szigora, szeretet nélkül nyer alkalmazást még a szerencsétlen áldozata felett is, amott meg éppen testvérkéz markol a sárba, hogy bepiszkítsa azt, ki a közért élni-halni kész és ki talán ez által, nála egy fővel magasabbra emelkedik.

Hát mindezek a szeretet fogyatékoságának nyilvános bizonyítékai. Nem a Krisztus tanítványai s még inkább nem az evangélium méltó hirdetői, kik ezeket cselekeszik.

De hát hagyjuk a hangulatokat s a kirívó jelenségeket. Zárjuk be az ó évet és nyissuk meg az újat a szeretet jegyében.

Ez pedig azt hirdeti nekünk, hogy egyesítsük erőnket, nyissuk ki szemünket és a küzdelem, a cselekvés elől ne térjünk ki többé, hanem szoros együttműködéssel, mindamélt higgadt megfontolással s megallapodott terv szerint igyekezzünk célunkat elérni.

Mindenekelőtt és első sorban fordítsuk figyelmünket iskolánkra, nemcsak azért, mert örökségképen vetjük azokat át ősinktől; (bár meg is örítettük volna annak kerítéseit minden rombolástól!) hanem különösen azért, mivel az új közoktatási országos törvény a maga rendelkezéseiben visszavet bennünket a haladás és fejlődés útján más jellegű iskolák mellett s lassanként ha előre látók nem leszünk leszorít minket az utolsó helyre a versenyképesség terén.

Vegzetes hibák és mulasztások eredményezték a mai állapotot. Az rideg és fatalizmusba hajló opportunizmus jogaink nyirbálásában: megtermette már keserű gyümölcsseit.

A vezérek hűségében, igaz egyháziasságában ugyan kicsoda kételkednek? de teljes igazsággal és minden szemrehányas nélkül mutatván a fejlemenyekre, bátran elmondhatjuk, hogy sokban tévedtek, mivel többnyire hallgattak akkor, mikor szólni és megriadt harsona hangjával tiltakozni kellett volna.

Haza iráni való szeretet, egyházunk békés fejlődése felett való aggódás, a szabadelvű irány még külső látszatának is féltékeny őrzése, mindenkor az alkalmazkodás álláspontjára helyezték a mi nagyjainkat, kik csitító leszerető hangon intették nyugalomra a megriadt közvéleményt, ha ottan-ottan jogaink apró, de következetes darabolásán megbotránkoztak.

Nem hitték, képzelni sem tudták, hogy a régi idők árnyai visszatérjenek kísérteni és gyermek-mesébe illő képzelődésnek minősítették az e miatt való töprengéseket. Félték, hogy a tiltakozások révén egy kalap alá-

kerülünk a hazafiatlan nemzetiségekkel s a szin magyar egyház letörölhetlen bélyeget süt majd homlokára.

Nos, — ugyan mit nyertünk hát a példátlan türelemmel, a köpeny alatt ökölbe szoritott kezekkel?

Róma nem lett jobb, nem kiméletesebb velünk szemben; sőt felhasználva a mi tétlenségünket, gyengeségnek minősítvén a közjó érdekében hozott súlyos áldozatainkat: következetesen halad célja felé s ma már, a maga exkluzív törekvéseivel behálózza ugy szőlővén, az egész nemzeti társadalmat s mi nemcsak látjuk már e törekvések egyes jelenségeit, de érezzük is sok esetben romboló útéseit.

És hogy e pohár csordultig teljék, épen a mi oldalunkról a 48. XX. t.-c. végrehajtása keretében, teljes és arányos részesedést kívánunk a gazdag püspöki egyházaknak és romboló nemzetiségeknek, mely nagy lelkűség tetejébe aztán a szemünk előtt és közönyöségünk méltó büntetéséül megalkotják az 1907. XXVII. t.-cikket, hol mi teljesen egy sorba vagyunk helyezve, méltatlanul lesúlyesztve, igaz, más hazai ias felekezettekkel együtt, megbízhatlan nemzetiségi egyházakhoz.

A megaláztatás koronáját képezi aztán ezek felett, a becsempészett szerzetesi fejezet.

Hát talán most már elég is volt a csendes megadásból, a fatalizmus párnájáról felvehetjük kényelemhez szoktatott fejünket és szélyel nézve a siralmasan letarolt életmezők felett, komolyan gondolkozhatunk az újra vetés és újból való építés nagy munkája felől.

Másokra hasztalan számítnak önerőnkön kell megpróbálni a veszteségek kiegyenlítését hiszen ıme a szabadság jegyében született és, a demokratikus szabadelvűség jelszavával kérkedő magyar parlament szó nélkül engedi becsempészni a szerzetes fejezetet törvényünkbe s, a mi legszomorubb és méltó megdöbbenést keltő jelenség, — a protestáns világi, — sőt a prot. papi testületből ott szereplő képviselők közül egyetlenegy sem akadt ki — a sérelmet meglátva — az ellen tiltakozott volna.

Számoljanak mulasztásokról a történet ítélszéké előtt.

Erőnket egyesítsük tehát és haladéktalanul cselekedjünk.

Hála a reform. lelkeszi kar felébredésének, már nem szükséges arról gondolkozni hogy mit és mi módon kell keresnünk?

Ott van általában a viszonyosság, — a 48. XX. t. c. végrehajtása, a legújabb 1907 XXVII t. c. revíziója s mindezek mellett a teljes belső szervezkedés és erősítés nagy munkája.

Nem az következik itt, a mivel némelyek méltatlanul, mások félreértésből megvádolják az O. R. L. E.-et hogy a létező alapok felforgattassanak, az ősi kormányzati elvek és intézmények lomtárba kerüljenek, hanem csak az, hogy éberebb örködés, a veszteségek pótlása, a megerősödes minden téren legyenek a vezető szempontok egyházi életünkben és ezek révén cselekedetekben nyilvánuló lüktető és pezsgő vér kerüljön az egyetemes egyház kényelethez szokott nagy testébe.

Különösen vegyük figyelembe iskoláink lábra állítását. — Azt a nagy igazságtalanságot, mely az új közokt. törvény által, a fizetésrendezés körül szakadt tanítóink nyakába, kötelesek vagyunk a létező viszonyok és megadott keretek között is enyhíteni, lehetőleg az egyetemes igazságot érvényre juttatni.

Nem elég csak revíziót követelni. — Ennek útja igen hosszú, ideje nagyon bő, melyben nemcsak elke- serednek, de el is pusztulhatnak azok, kik hiven mun-

kalkodnak az egyház véleményes kertjeiben, vagy pedig belső vonzalmuk dacára is, — el — kívánkoznak innen a megélhetést inkább biztosító idegen tájékokra.

A jobb erők elvesztése pedig maga után vonandja iskoláink elsatnyulását.

A törvénynek 1910 vége feléig terjedő latitudjét halálos véték volna az egyetemes egyház kényelmére felhasználni.

Lám, mások nem engedik tétlenül elrepülni a drága időt.

„Az Orsz. Kath. Tanügyi Tanács“ nov. hó 28-iki gyűléséből felterjesztést tett az oktatási Miniszter Urhoz mely — a fizetés rendezhetőségéig — 40 ezer koronát kér kath. tanítók szorgalmas fiainak évi ösztör gyanánt. És erre nézve biztató ígéretet nyert.

Mi hasonlóképen cselekedjünk csak hogy más címet — Egyenesen fizetés pótlékképpen (személyi járulék drágasági pótlék vagy nagy család segélyezése) címen álltassuk be a kultuszra terhére azt, a megfelelő összeget, pél. 40 ezer koronát, mely az államiak fizetése mögött maradó fizetések arányos pótlására a mi tanítóinknál is mulhatatlanul szükséges mindaddig, míg a revideált törvény teljes igazságot nem szolgáltat s nem egyenlősíti a legmagyarabb iskolák tanítóit e tekintetben.

E mellett azonban fő gondunkat képezze, hogy az 1908 év folyama alatt minden erre kényszerített iskola illetve az abban működő tanító feltétlenül megnyerje, a törvényben biztosított fizetésekiegészítést.

Nem 1910-ben, most van arra égető szükségünk, — mert a kik 1910-ben úgy is kénytelenek leendenek segélyért folyamodni, nem látom át a halogatás kitolását csak azért, hogy az állam három évig használja a segélyösszeget, mi pedig, vagyis az illető szegény tanítók nyomorogjanak.

Itt azonban egy nagy és sürgős feladat háramlik a konventre.

Nem elég, hogy — mint olvasom és hallom, — elkészíti a segélykérésre vonatkozó „Utastást“, hiszen ilyen van is már elég, — hanem arra kell törekednie, hogy a kérvényhez csatolandó mellékletek részben mellőztessenek részben összevonassanak, más részben pedig — az iskola jellegéhez mérten alkalmasabbá tessenek arra nézve, hogy a segélykérés könnyebbé váljék, az eljárás ne a bürokratizmus nevetséges bosszantásainak, hanem a józan ész értelmes munkájának tünjék fel minden részletében.

Itt megjegyzem azt, hogy miért ne lehetne például a szerzetes tanítóknak és rendeknek adott eljárási kedvezményt a valóban hazafias magyar iskolákra s egyházi főhatóságokra is kiterjeszteni?

Ez volna a legkönnyebb s a közmelegnyugtató szempontjából is legértékesebb megoldás.

Mivel pedig ez csak jámbor ohajtás, a létező viszonyokkal kell számot vennünk. A konvent sürgősen kidolgozza a segélykérés mellékleteire vonatkozó rövid tervezetét s ezt vagy felirat kapcsán terjeszti fel a Kultusz Miniszterhez, vagy — a mi még jobb volna — a fentebb jelzett külön segélykérésével egyben, — a maga tekintélyes küldöttségével személyes érintkezés útján juttatná el illetékes helyre.

Hogy milyen lehetne az a fizetésekiegészítés kérését megkönnyítő tervezet, talán egy más alkalommal elmondhatom a közérdekében szívesen megteszem, de hát bizonyára az én csekélységem ebben a tekintetben is alig versenyezhet a konvent körültekintő bölcsességével.

A krisztusi szeretet egyesítsen mindnyájunkat! Szerető szívvel és kitartó erővel kezdjük s folytassuk a munkát az egész vonalon, így Isten dicsőségére bizonyára célhoz jutunk!

Sinka Lajos.

KÜLFÖLD.

Németegyházi szemle.

A Gusztáv Adolf egyesület évi gyűlését szeptember 16 és 17 napjain tartotta Jenában, bár az idegyűlés helyül Stralsund szemeltetett ki de erről az ott tartott hadgyakorlatok miatt le kellett mondani. A központi bizottság szeptember 16-án kezdte meg a munkáját s folytatta 17-én. Vele egyidejűleg ülésezett a weimári főegyesület. 1/2 6 órakor két istentisztelet volt. A városi templomban Pfeifer fősuperintendens predikált Zsolt. 12. 6. v. Ugyanakkor a helyőrségi templomban Jacobi tartott egyházi beszédet 2 Tim. 1. 7. felett. Mindkét istentiszteleten rendkívül sokan részt vettek.

Este az ünnepélyen résztvevők a Leiss-féle népház nagytermében gyultek össze. A gyűlést üdvözölték a város, a jeni egyház és fiókegyesület, a weimári főegyesület nevében Dr. Braasch, a theol. facultás nevében Wendt tanár, a német ev. egyházi bizottság részéről Lohoff superintendens, a porosz egyházi főtanács nevében Roch tanácsos. Roch a többek között ezeket mondta: Würzburgban a katolikus gyűlésen biztosítottak bennünket a felől, hogy mivelünk épen olyan szeliden bännak, mint a zsidókkal és pogányokkal. Az államminiszter Rothe az első napon nem jelenhetett meg s helyette Wultig egyház tanácsos beszélt lelkesen. Derült humorral, a melyet mindig áthatott a mély komolyság is, felelt a barátságos üdvözlésekre az ősz elnöke az egyesületnek, Dr. Pank egyháztanácsos. Ezután három diaspora-lelkész beszélt még s bepillatást engedtek az evangélikus egzház szükségeibe Posenben, Franciaországban és Ausztria—Magyarországban.

A legközelebbi reggelen a résztvevők beláthatatlan menetben a gazdagon feldisített utcákon a városi templomba mentek, a mely dacára impozáns nagyságának igen kicsinek bizonyult. Százan és százan visszafordultak. Rahl egyházfőtanácsos (München) predikált Márk 9, 33—37 alapján.

Délben 12 órakor volt az első nyilvános nagygyűlés, a melyet az elnök hosszabb beszéddel nyitott meg. Emlékeztette a gyűlést a Lützen mellett levő Gusztáv Adolf kápolnának küszöbön levő felavatására, az altranstádti egyességre, a mely 200 évvel ezelőtt 100 templomot adott vissza a protestánsoknak, megemlékezett a Gusztáv Adolf egyesület elhunyt jöltevényéről, Momm Lajosról (Fonest, Brüssel mellett), a ki nem hagyott egy gyűlést sem úgy elmulni, hogy az egyesületnek nagyobb összeget, rendszeren 10,000 frankot ne adományozzon. A szónok különösen intett a széthuzástól s egyszersmind előadta, hogy Csehországban az egyesület barátai között a nemzetiségi ellentétek következtében kitört viszályt a központi bizottság miképen csilapította le. Igen érdekes volt Pank fejtegetése a hit és a tudomány közötti viszonyról, az ellentét a kettő

között, úgy mondják föltartóztathatatlannal növekszik s minden hit sirját jelenti. De hát úgy van-e? A keresztyén hitnek mindig kellett ellentétet tapasztalni a mióta fennáll és soha sem szünik meg oly jel lenni, a melynek ellentmondanak. De az az ellenmondás az emberek ellentétes értelmében gyökerezik s teljesen mindegy akár van tudomány akár nincsen. Ellenben a tudomány és a vallás közötti ellentét nem ellentét. (Heiyeslés). Hiszen mindkettő, tudomány és a hit az igazsággal foglalkozik s az igazság a másik igazságának nem mondhat ellen (Bravó). Az ész és a kijelentés ugyanazon isteni forrásból fakadnak és az ész a ki nekünk a Jézus Krisztusban való megváltást adta, a hitünk más, mint a ki az észet és minden érzelmet megvilágosít. Tudomány — ez protestans nézet — szabadon tudományosan és oly exaktul hogy azon dolgokat, a melyek túl vannak az ő határán, ex actu hagy (élénk helyeslés) és oly tudományosan, hogy subjektív beavatkozással nem teszi magát tudománytalanná (Bravó). A hit ne vállalkozzék arra, hogy a tudomány dolgaiban fenntartja ugyan ennek a „kutatást“ de az egyháznak adja az elhatározást a melylyel szemben csak meghódolás van, hanem adja és hagyja meg a tudománynak a mi a tudományé és maradjon, annál, a mi — sok és nagy dolog az — a hité. Mint a hitujítás fia ama nagy jeni theológussal Musäus Jánossal és az ő szavával tartunk: Philosophum atque theologum inter se posse esse amicissimos, mint a Gusztáv Adolf egyesület tagjai az ő nagy alapítójával Grossmannal, a kinek a koporsójánál az egyetem képviselője elmondhatta: Hát nem hatalmas bizonyosság ő hogy az ember lehet mester a tudományban és mégis érezheti, hogy a Krisztus szeretete jobb mint minden tudós. — Azért ne hódoljunk olyan hitnek, a mely vonakodik, miként egykor Galileivel szemben, periferikus jellegű nézeteknek tudományos kiigazításától és nem hallja meg az Idvezítő szavat, a mely int attól, hogy a nemes mustot a régi tömlőkben tartsuk mert a must szétszakítja a tömlőket és a bor szétfolyik, hanem a mustot új tömlőkbe kell tenni. De másfelől ne hódoljunk olyan tudománynak, a mely a vallásoknál exkursiókba bocsátkozik s magát feire vezetett engedi úgy, hogy gyanításokból tantételeket, problémákból teoriákat, hypothetisekből gyors synthetiseket, röviden saját dogmákat alkot (nagyon helyes!) Azért megegyezzen: minden valódi tudományt tartsunk tiszteletben! De ha az ember azt hiszi, hogy valamikor feleslegessé teheti a hitet, háttérbe szoríthatja, potolhatja, hát nagyon csalódik. Ha valaki sötét szem üvegen nézve azt hiszi hogy a keresztyénségre Jenából eljött már a temetési nap, úgy épen Jenában érezzük magunkat jogosítva Goethének két mondását ismételni: Haladhat előre a szellemi kultúra, gyarapodhatnak a természettudományok úgy kiterjedésekben, mint mélységökben s az emberi szellem tágulhat, a mint akar, de a keresztyénségnek magasztosságát és erkölcsi műveltségét, a mint az evangéliumokban előtünk világol, soha sem fogja felülmulni. A másik: Minden idő, a melyben a hitetlenség bármely alakban is nyomorúságos győzedelmet ül — gondoljunk az 1806 iki időre — s ha egy pillanatra is látszólagos fényben ragyog, — eltűnik a jövő világ előtt, mivel senki sem törődik az eredménytelenség ismeretével. (Tartós zajos helyeslés).

A császárhoz és a szász nagyherceghez küldött telegrammok s az arra adott meleg válaszok felolvasása után Spinner udvari predikátor átadta a nagy herceg üdvözlését.

A Hartung által szerkesztett évi értesítő az egyesület 75 évi fennállása alkalmával rövid visszapillantást ad az utolsó 25 évre. A gyámoltott községek csaknem meg kétszereződtek (1182—2246), a támogatási összegek kétszerannyiak 775.246—1.694.629 M.)

Ezután következett a pénzdoinányok átnyújtása: 6000 márkát adott Jéna városa, 1430-at a nagyhercegségben levő iskolák, 835-öt a Weimári lelkészek gyűjtöttek össze, a mihez kisebb adományok jöttek Altenburgból, Reuss és Rudolfstadtból, 9000 márkán felül volt a gyűjtés a nagyhercegségben és 10 ezer márkát Thüringiában, úgy hogy 27 ezer márkát nyújtottak át nekünk. Az elnök minden adományozónak köszönetet mondott.

Az órákor folyt a Gusztáv Adolf gyermek istenünnep, a melyet Lalueck lelkész (Bréma) vezetett 5 órákor a képviselőknek egyik gyűlése a külföldi diasporák gondozásával és a Gusztáv Adolf egyesületi gondolatnak az érettebb ifjúságnál való ápolásával foglalkozott. Este két teremben volt erősen látogatott népgyűlés. A diaspora-lelkészek beszédeket tartottak.

A második nyilvános főgyűlésre volt kitűzve napi rend gyanánt az évi értesítőnek és a pénztárnak vizsgálása, meleg elismerés mellett a felmentvényt megkapták. Lebilincselő értekezést tartott Sperl lelkész ilyen cím alatt: Az evangéliumi élet a bajor erdőben. Volkmann (Bréma) lelkész átnyújtott az ideai gyermekajándékot 10273 márkát, a mely a Gmünden egyház javára megy. Miután ezen egyház lelkésze hálás köszönetet mondott, Meyer lelkész (Antwerpen) meghatóan emlékezett meg az egyület jöltevényéről Momm Lajosról, a ki 1879 óta az együletnek körülbelől 212400 márkát adott, a mellett még van egy 7900 márkából álló alapítványa.

Az adományok bejelentése után Ernst lelkész (Strassburg) előterjesztette jelentését a három segélyező egyházzal: Aysenden Bajorország, Dittmannsdorf Szilézia, Liphthal Morvaország. A szavazásnál Dittmannsdorf 123, Aysenden 107, Liphthal 64 szavazatot kapott. A lelkészek, illeioleg a községek képviselői köszönetet mondtak.

Köszönettel vették az 1908 évre a Strassburgba való meghívást. Model lelkész, a ki a bielitzi ev. intézetet ajánlotta a Gusztáv Adolf egyesület figyelmébe, továbbá Flidner (Madrid) beszélt még, a kik kérte a jó indulatot spanyolországi működése iránt. Ezután a gyűlést Dibelius (Drezda) egyházi tanácsos imádságával véget ért.

(Folyt. köv.)

Veress István.

KÜLÖNFÉLÉK.

Az év története.

Két sirhalom határolja az elmúlt évet s a kettő között minden kerületből számtalan jelesünk bús fejfája sötétlik. A két sir Hegedüs Sándor dunántuli főgondnoké és dr. Bartók György erdélyi püspöké. A Hegedüs helyére

méltó utód gr. Tisza István lépett, az erdélyi püspöki szék pedig épen most vár a betöltésre. Találja meg ez a nagy állás is a maga méltó emberét, ki elbirja hordozni a mi egyházi állásaink terheit, mely alatt már is roskadoznak nagyjaink. Mindenütt nehéz és felelőségteljes a vezéri állás, de ez nálunk kétszeresen is nehéz, azért mert a család és gyülekezet köréből való kiszakadással jár s azért is mert ezer váddal, szemrehányással, hálátlansággal terhel. Nagy ideje, hogy a mi örökösen gyűlésekre járó, bolygó zsidóként kereszteteket hordozó, nomád életre kárhoztató kormányzati rendszerünkkel felhagyjunk és valami más okosabbra térjünk át, a mely nem fogyasztja úgy a pénzt, az időt, az embereket, mint a mostani. Nem csuda, ha miatta annyian kiállanak a sorból, a ki teheti idejében nyugalomba vonulva, mint rendesen tanáraink (ifj. Kiss Áron) és a ki erejének s egészségének hanyatlását látja, legalább a felesleges tehertől menekülve, mint *Segesváry József*, *Szell Kálmán* esperesek és *Ujfalussy Béla* kerületi főjegyző tették, a kik diszes állásukat hagyták oda, hogy így mentsek meg, a mi meg menthető az életet, a legfőbb jót magát. Legyen benne részök és élvezzék még a számos éveken, az életet, a boldog nyugalmat is. Az Isten kegyelme volt velök, hogy nem roskadtak le a féluton mint annyian társaink közül: különösebben (hogy egyelőre csak a tisztántuli kerületben maradjunk), *Juhász Kálmán* csonkapapi, *Virágos Sándor* lippai, *Kósa Ede* kölcei, *Mártha József* csengerbagosi lelkészek. (Szíves olvasó, számláld ide te is elvesztett ismerőidet!) Megemésztette őket a nagy harc, a nagy küzdelem, az élet, az idő, melyben megavauunk mint a ruha s melyben erőnk épségünk elfogy mint az esztendőnek napjai. Pihenjenek csendesen és emlékeztők legyen áldott mi közöttünk a tisztas korra jutott megért kalászkodókkal *Vaday Ferencz*czel, *Soltész László*val együtt, (ide is iktassatok atyámfiai, testvérek egy hosszú sorozatot) mind a gyülekezetekben, mind a családban, mind a kor és kartársak szívében, még a jegyzőkönyvek s az egyházi lapok hasábjain is azokban az itt-ott közre adott rövid életrajzokban. (Folytatjuk.)

— **Kimutatás** a Debreceni református egyház 1907. évi népmozgalmi állapotáról. Élve született törvényes fi 825, élve született törvényes nő 770, élve született törvénytelen fi 103, élve született törvénytelen nő 127, élve született összesen 1825. Halva született törvényes fi 71, halva született törvényes nő 73, halva született törvénytelen fi 7, halva született törvénytelen nő 8, halva született összesen 159. Élve és halva született összesen 1984. Meghaltak fi 764, nő 762, összesen 1526. Egybekelt tisztapár 412, vegyespár 134, összesen 546. Áttért hozzánk más egyházból:

helybeli 6, beköltözött fi 9, helybeli nő 3, beköltözött nő 6, összesen 24. Kitért tőlünk más egyházba: helybeli fi 0, beköltözött fi 12, helybeli nő 5, beköltözött nő 7, összesen 24. Szaporodás finemen 245, nőnemen 213, összesen 458. Fogyás finemen, nőnemen, összesen. A lelkek száma: finemen 25,797, nőnemen 27,101, összesen 52,898. Kimutatás a debreceni ev. ref. egyház részére 1907. év folyamán tett adományok, hagyományok és alapítványokról. Adományok. István gözmalom társulat 80 k. Alföldi takarékpénztár 20 k. Réti Erzsébet 4 k. Balogh Mihályné 20 k. Nagy Bálintné 5 k. Ispotályi szegény alap javára: Balogh Mihály 4 k. Timár társulat 10 k. néh. Pintér Sándor részvénye után 10 k. 96 fill. Lakatos társulat 2 k. Kerégyártó társulat 2 k. Takarékpénztár és hitelintézet 20 k. Debreceni első takarékpénztár 100 k. Csizmadia ipartársulat 10 k. Homokkerti imaház javára: Orosz István 2 k. Kistemplom újból építésére: Kiss Sándor és neje 20 k. Egyházi árvák segélyezésére: Kiss Sándor és neje 20 k. Ispotályi temetkezési pénztár javára: Özv. Orgován Istvánné 5 k. özv. Lansbach Lajosné 4 k. Iklódi Andras 5 k. Svaszta Károlyné 3 k. Balogh Mihály 4 k. Besenyei Imréné Erdélyi Juliánna 60 k. özv. Fodor Jánosné 4 k. Ispotályi szegények közti kiosztásra. özv. Orgován Istvánné 11 k. 90 fill. Horváth János és neje 25 k. özv. Lengyel Imréné újévi kalácsra 20 k. Egy névtelen: 4 kenyér, egy fél bárány és egy zsák burgonya. Urvacsorai kenyér és bor beszerzésre: özv. Kiss Bálintné 3 k. özv. Lansbach Lajosné 8 k. Szegény iskolás gyermekek tankönyvekkel ellátására: Debreceni első takarékpénztár 80 k. Urvacsora osztáskor kenyeret és bort természetben adományoztak: Nagytemplomban: Simonffy Imre főgondnok kenyeret és bort, Gyarmathy István bort, Kántor István bort, Horváth János bort, özv. Szabó Péterné bort, Dicsőfi József bort, özv. Veress Istvánné kenyeret. Kistemplomban: Horváth János bort, özv. Szabó Péterné bort, Faragó Istvánné bort, Jóna Istvánné bort, Simonffy Imre kenyeret és bort, özv. Veress Istvánné kenyeret, Kántor István bort, Gyarmathy István bort. Kossuth utcai templomban: Simonffy Imre kenyeret és bort, Kántor István bort, Gyarmathy István bort. Homokkerti imaházban: ref. Olvasó kör kenyeret és bort, Sipos Gábor és neje kenyeret és bort, Deák Ferenc és neje kenyeret és bort, Szilágyi József és neje kenyeret és bort, özv. Tökés Lajosné kenyeret és bort. Kövér Gyula és neje kenyeret és bort, Kovács Mihály és neje kenyeret és bort. Hagyományok. Egyházi tanuló árvák részére: néh. Harsányi Imréné 100 k. özv. Nagy Jánosné 1800 k. Egyházi ispotályi alap javára: özv. Tamás Mihályné 3000 k. Ispotályi temetkezési pénztár javára: néh. Sáska István 65 k. 60 fill. Kossuth utcai templom javára Zs. Papp János 50 k. Ispotályi szegények javára: Zs. Papp János 50 k. Az ev. ref. egyház árvaügyi, bizottsága, 1907. év folyamán kiadott árva és szegény gyermekek felruházására 7768 k. Tankönyvek és taneszközökre 1595 k. 6 fill. Kézimunka anyagokra 146 k. 35 fill. Neveltetési és szegény családok segélye 13098 k. összesen 22,617.41 k. Debrecen, 1907. Dec. 31. Nagy László számvevő. Ez adatok a debreceni nagy egyházzal is megnyugtatóan anyiban, hogy dacára annak a béketelenségnek s meghasonlásnak, melyben híveivel és tanítóival vagyon, még mindig első helyen áll, Mozdulatlanul, komoran, de mégis áll. Istennek legyen hála, hogy áll. Így remélhetjük azt, hogy lassanként még is mozdul.

— **A püspöktől.** (Nagytszeteletű Református Esperes Uraknak.) A 276 1907. sz. egyh. ker. határozat értelmében a lemondás által megüresedett egyházkerületi világi főjegyzői és a 277—1907. sz. ker. határozat alapján a halálozás által megüresedett egyik egyházkerületi egyházi tanácsbírói tisztségre a szavazást ezennel elrendelem. Felkérem ennél fogva a nagytszeteletű esperes urakat, hogy egyházmegyéikben a szavazást azonnal elrendelni, az egyes egyházakból összegyűjtött szavazatokat a püspöki hivatalba f. évi február hó 1-ső napjára beküldeni méltóztassanak. Ugy a főjegyzőre, mint a tanácsbíróra adandó szavazatok egy iven lelkész és gondnok aláírásával, a lelkészi és gondnoki pecséttel ellátva, tehát a hivatalos formások megtartásával állítandók ki. Nagybecsű intézkedéseiket kérve, Istentől boldog és áldásteljes újévet kívánva; Teljes tisztelettel vagyok Debrecen 1908. január hó 2-án. A püspök helyett: Dicsőfi J. egyh. ker. főjegyző.

— **A kollegium új esztendeje.** A kollegiumi tanárok új esztendő első napján testületileg keresik fel a püspököt, főgondnokot és az iskola helyi gondnokát. Most ezek ezek közül csak gróf Degenfeld fogadta a tisztelgőket, főtszeteletű ur ágyban fekszik (állapota nem okoz közvetlen aggodalmat) és Simonfi Imre is éppen hogy felépült a hosszú betegség után. Azért nála csak az igazgatók köszöntötték az új esztendőt s inkább csak meghitt és benső volt a tisztelgés jellege. De ilyen volt már a testületi megmozdulás dacára a főgondnoknál is, kit Eröss Lajos üdvözölt s kinek viszonozó szavait arról, hogy bár nem a debreceni kollegium növendéke volt, mégis az iskolával annak emelésével egész lelke annyira összeforott, hogy az ő kollegiumhoz a legmeszebb menő szeretettel és ragaszkodással viseltetik, mindnyájunknak jól esett hallani. A gróf az új évi köszöntés után közvetlenül leányához Sajókázára utazott.

— **Békesség? Legyen hát békesség.** A mi új helyes írásunk meglehetősen megbontotta a régi határokat és ujabban ennek alapján akár rendre *békességet* is írhatunk, a mint hogy így korrigálta és zavarta ki a modern lélek az én karácsonyi cikkem „*békesség*“-eiből a második „s“ betűt. Erre a békétlenségre vonatkozik az a kedves levél, és megrovás, mely a mi számunkra legalább végleg el kell hogy döntse a kérdést. E levelet ugyanis nem kisebb ember írta, mint a mi *Baksaynk*, az Iliász fordítója, a Gyalog ösvény, a Szederindák s azoknak a magyar lelkekbe vágó csodás elbeszéléseknek az írója, melyek úgy hatnak ránk mint valami tündér álom, mint a baranyai hegyvidék csodálatosan tiszta levegője, káprázatos napfénye és éltető melege. A kis levélke így hangzik: Igen tisztelt (ismeretlen) barátim! Hát már Debrecenben is hamisítjátok a szentírást és ezzel együtt a magyar nyelv helyes írását? Békességet irtok! (51. sz.) De nem bölcsességből származik az ilyen beszéd. Ne kövessétek a sokaságot soha, hanem kövessétek Aranyt! az ő auctoritását nem a sajtóbeli nyelvrontókét. A gonoszoknak nincsen egyezségök. Az Istennek békessége ural-

kodják a ti szivetekben és békesség a földön, én hozzám pedig jó akarat! Kunszentmiklós, 1907. Dec. 22. Baksay. (A levél Eröss Lajosra is vonatkozik, ki a karácsonyi első vezércikket írta.)

— **Az orsz. középiskolai tanárok gyűlése.** E héten folyt le e gyűlés, mely elé különösen az ultramontán körök meglehetősen idegesen néztek, a miatt, mert ellenök van, hogy a tudomány emberei kisikoljanak befolyásuk alól. Ezért emelt szót a *Magyar Állam* a tanárok örökös fizetési igényei ellen. Ezt a példát nekünk nem szabad követni, noha busan látjuk, hogy a lelkészek fizetéséről ma ismét hallgatás vagyons a lelkészek kenyere igazán szűkös mert a jobb fizetés, mindnyájunk és a haladás érdeke. Az igazság az, hogy mindenki kapja meg azt a fizetést a mit szolgálatával megérdemel. Kapja meg a tanár is, de a szegény prot. lelkész is. És ha a tanár megkapta, kapja meg a pap is. És meg is fogja kapni. Az a fizetési terv, melyre a tanárok egyhangu megállapodással vannak (fizessék a tanárokat, mint a bírákat) a lelkészeknek is teljesen megfelelné. Ha mi is eljuthatnánk az egyhangu megállapodásig, akkor a lelkészek fizetéséről is több szó esnék. Lám erre is kell az a sokat bíralt O. R. L. E. mely minden gáncs dacára napról-napra erősödik.

— **Adózási állami segély.** Nyílt kérdés Baksa Lajos egyet. konventi előadó urhoz. Az adózási ügyben hozzá intézett ostromló kérdésekre, hogy egy summában nyílt levélben válaszolt Ngod, az érthető és természetes dolog, de alig hiszem, hogy egyetlen kérdezősködő egyház is e levél után tisztábban látna az adórendezés khaoszában. Hiszen ezer egyháznak ezerféle specialis bökkenője van, a miket általános kijelentések el nem oszlatnak. Az ilyen nehézségek legyőzése — azt hiszem — az adóügyi kiküldöttségek feladata lesz, az egyházakkal együtt tartandó tárgyaláson. Egyetlen közös baj a termény fizetések megváltása. És ezt a bajt — a Ngod kínálta orvosság után még nagyobbnak látom mint addig. Megértettük a nyílt válaszból, hogy az egyházaknak jogukban áll — még ha készpénzben fizetik is egyházi pénztár terhére. Hát kérem szépen az egyházaknak ezt a jogát én egy percig sem vontam kétségbe. Valamint arról is meg vagyok győződve, hogy énnekem jogom van évenként százezer koronát adni jótékony célokra? De hol van az a szegény egyház, a melynek ha azt mondjuk, hogy pl. a tűzifának ölét 12 koronával megválthatja, — ezzel szemben elvállalná azt, hogy ezt a fát 40 koronájával szerezzé be és szolgáltatssa ki! Vagy ha az egyház ezt elvállalja, és az erre fordított készpénz kiadást a redes költségvetés szükségleti rovatába beilleszti, honnan vesz erre fedezetet? Rendkívüli adókivetésből? Akkor majd az egyháztagok szépen megköszönik az adóteher csökkentést. Vagy talán államsegélyből? És itt már elértem ahhoz a ponthoz, a mely nekem eleitől fogva nagy aggodalmat okozott: az államsegély kéréseket. Bocsánat, de itt önkéntelenül eszembe jut a cigány logikája, aki a nyereendő száz forintból először is a földesur kastélyát, lovait stb. akarta megvenni. Nekünk is kilátásunk van — ha jól tudom — 1 1/2 milliónyi összegre az adóteher csökkentés céljára. És ennek a kontójára archimedesi csavart csinálunk az egyházak költségvetéséből, belevonván abba mindenféle óhajtott, erőnket meghaladó célokat. Már most ha az így felemelt költségvetéseket mindenik forumon jóváhagytuk, az abban foglaltak teljesítésére az egyházakat köteleztük, és a végén fede-

zetünk azokra nem lesz: félek, nagyon félek, hogy akkor templomaink és iskoláink nagy részét be kell tárnunk. Félek ettől még úgy is, ha mi lelkészek elvesztjük az árkülönbötést és megmaradunk a száraz 1600 korona fizetéssel mert akkor mi is koldusokká leszünk, és még sem lesz fedezve az egyházak költségvetési hiánya. Nagyon lekötöztetve nagyságod, ha őszinte és egyenes feleletet adna erre az egyetlen kérdésemre: Ha az új adózási rendszer mellett az államsegélyre rászorult egyházak fedezetlen szükséglete két-háromszorosan meghaladja a felajánlott államsegély összegét a különbötést miből lesz kiegyenlítve? Sipos József.

— **Tájékoztató egy sajtóper ügyében.** A Sárospataki Református Lapok ellen beadott sajtóügyi panaszomra elrendeltetvén a vizsgálat, ennek során történt kihallgatása alkalmával Komjáthy Béla a következőképpen nyilatkozott: „A Sárospataki Református Lapoknak 1907 évi okt. 20-án megjelent 42. számában „Komjáthy Béla beszéde a Zoványi-ügyben“ cím alatti cikket nekem Finkey Ferencz sárospataki jogtanár küldte be kézirat formájában azzal, hogy ez a cikk az egyházkerületi közgyűlésen általam elmondott beszéd stenogramja után készült. A lap szerkesztője nevében arra kért engem, hogy ezt a cikket javítsam át és annak közzétételét engedjem meg. Erre válaszoltam az alatti levéllel. Ebben a levélben a beszéd közlését megengedtem annál is inkább, mert beszédem közzétételét, tekintve, hogy az nyilvános egyházkerületi közgyűlésen hangzott el, nem is állott volna módomban megakadályozni. Kijelentettem egyúttal levelemben, hogy beszédemnek, melyet improvizáltam, sem szavaira, sem szókötésére de nem constructiójára sem emlékezem, s ezért a küldött kéziratot kisérem javítottam, amint ez nem is szokasom. Hogy beszédemet teljesen fedje-e ez a cikk, ily körülmények közt azt sem tudom, csak felteszem, hogy így van. Erről látszik az is, hogy nem én kezdeményeztem beszédem közzétételét. Ha az elmondottak után is felelősségre vonható vagyok, mint szerző; az elől nem terek ki. Egyebet előadni nem tudok.“ Ilyen módon de hasonlóképpen férfiasan vállalja a felelősséget a nevezett stenografus és a felelős szerkesztő is. Minthogy azonban én olyan ellenfölt kerestem, a ki feltétlenül, az utolsó betűig helyt áll az elkövetett sértésekért: a kihallgatott részesek felhozott enyhítő körülményeit kénytelen vagyok már magam figyelembe venni, s megnyugodván abban, hogy nem tudtam raakadni az incriminált cikknek igazi gazdájára, az érdekelt felek mindegyikével szemben mellozóm a vádirat beadását. Sárospatak, 1907. dec. 29. Zoványi Jenő.

— **Gyászír.** Görömbey Pál, Görömbey Balázs és Görömbey Berta mint gyermek, Csatári Ferencz és Lánczy József mint vök, fajdalmas szívvel tudatják úgy a maguk mint számos unokák és testvérek nevében is hogy Bereczky Julianna Nehai Gömbey Pál Halabori volt ref. lelkész özvegye életének 80-ik évében rövid szenvedés után f. év december 27-én reggel 6 órakor elhalt. A megboldogult hült tetemei f. hó 28-án d. u. 2 órakor foguak a reform. egyház szertartása szerint a csarodai temetőben örök nyugalomra helyeztetni. Csaroda, 1907. évi december hó 27-én. Áldás es béke lengjen áldott porai felett!

— **Orgo a szentelés.** Bátka (Gömör megye) ev. ref. egyház ünnepélyesen szentelte fel új orgonáját, melyet Országh Sándor rákospalotai (Bpest mellett)

orgonagyáros cég a napokban állított fel és adott át a használatnak. A mű igen izléses szekrényben van elhelyezve, működése igen precíz és zajtalan hangolása kiválóan tiszta, hangja pedig kellemes és erőteljes. A művet az egyház teljes megaláztatással vette át.

A „Vasárnapi Ujság“ december 29-iki számában befejeződik Mikszáth Kálmán pompás humoros regénye: „A Noszty-fiu esete Tóth Marival“, melyet a közönség hétről-hétre fokozódó érdeklődéssel olvasott az egész éven át. Véget ér e számban Pekár Gyula Erdély történetének legmozgalmasabb korából vett történeti regénye is. A szépirodalom körébe tartozó egyéb közlemények: Vargha Gyula és Szabolcska Mihály verse, tárcacikk karácsony estéjéről egy gyárban, Bertha Sándor visszaemlékezése Liszt Ferencre. A szám további tartalma; képek a magyar erdőőri szakiskolákból, a a szalámikészítésről, Pataky László művészi rajza, Bartók György püspök arcképe, tárcacikk a hétről s a rendes heti rovatok: Irodalom és művészet, Közintézetek s egyletek, Sakkjáték, Képtalány, Egyveleg stb. „Vasárnapi Ujság“ előfizetési ára negyedévre négy korona, a „Világkrónika“-val együtt négy korona 80 fillér. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság“ kiadóhivatalában (Budapest, IV. Egyetem-u. 4. szám.) Ugyanitt megrendelhető a „Képes-Néplap“ a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, félévre két korona 40 fillér.

— **Halálozás.** Fábry János, kir. tanácsos nyug. főgm. tanár dec. 28-án, életének 78. évében elhunyt Rimaszombatban. Benne a magyar tanügy egy kiváló, lelkes bajnokát magyar prot. egyházunk ritka buzgó és hű fiát veszítette el. Méltán ölthet mindkettő miatta gyászt. Hosszu, áldásos élete maradandó sikerekben volt gazdag. Bámulatatos tevékenységet fejtett ki iskolában és iskolán kívül. Még a nyugalom éveiben sem tudott nemes lelke pihenni. Megalkotta a gömörmegyei muzeumot s ebben a Tompa-szobát, ahová rendkívüli szorgalommal és fáradsággal gyűjtögette a nagy költőre vonatkozó emlékeket. E gyűjtemény a maga nemében páratlan s egymaga is örök emléket biztosít a Fábry János nevének. Halála, bár előrehaladott, szép korban, de mégis korán jött, mert még mindig a kör javára szolgált s áldást árasztott életével. Kiterjedt rokonság, tisztelőinek tanítványainak serege gyászolja. Lapunk szerkesztője is feledhetetlen, kedves egykori tanárát veszítette benne. Áldott legyen emlékezte!

— **Feltalált bibliai régiségek.** Rustafjael angol régész felfedezett Edfouban egy csomó kopt és görög kéziratot, melyeknek keletkezését a IX és X. századra teszi. A kéziratok a keresztyén apokrifusokat tartalmazzák. Van köztük azonkívül egy eredeti görögből való kopt fordítás, melyből tizenkét levél a párisi nemzeti könyvtárban, egy pedig, a tizenharmadik levél, Berlinben is megvan. Megtalálta továbbá Szent Pisenhiosnak egy eddig ismeretlen kopt nyelvű prédikációját, Szent Menos életéről egy nubiai kéziratot, valamint a niceai zsinat kánonait.

— **Néputítás.** Ez évben február 11-én lesz ötven esztendeje, hogy a lourdesi barlang egyik fülkéjében egy Saubirous Bernadette nevű gyöngelmű leány előtt, saját elbeszélése szerint, megjelent Szűz Mária és azt a kívánságát fejezte ki, hogy azon a helyen szeretne sok embert látni. Azóta sok százezer ember fordult meg a számtalan gyertya fényétől kormos barlangban gyógyulást keresve és kötetekre rugnak a

legendák, a melyek elmondják azoknak a történetét, a kik csudálatos módon meggyógyultak a csodatevő barlangban. Most Lourdesben nagyban készülnek a félésszázados jubileum megünneplésére, sőt a pápa egy rendeletet bocsátott ki, a melyben az évforduló megünneplését az egész katolikus világ kötelességévé teszi. Micsoda népbútítás ez megint! A felvilágosult katolikusok méltán szégyelhetik, mi pedig szánakozva nézzük hogy a pápa milyen eszközöket hoz mozgásba.

— **A sötétség terjesztése.** X. Pius pápa kezdésére, ki tudvalevően igen nagy tisztelője Leó pápa elődjének, IX. Pius pápának, a ritusok kongregációja a minap végzést tett közzé, melyben elrendeli a IX Pius pápára vonatkozó iratok föl kutatását. Ez az első lépés IX. Pius pápa szentté avatása felé. Az eljárás maga hosszú évekig tarthat. Az iratok összegyűjtése után következik azoknak a tanuknak a kihallgatása, a kik az elhunyt pápát ismerték. Ha ez a kihallgatás igazolja hogy valóban történt a pápa halála óta két oly esoda mely szentsége mellett bizonyít, csak akkor kezdődik a tulajdonképpeni a boldoggá avatás eljárása, melvnek végén a pápa Istennek hü szolgáját boldoggá avatja. A szentté avatás processzusa csak abban az esetben indul meg, ha a boldoggá avatás óta az elhunytak sirján vagy másutt, de személyével kimutatható összefüggésben újabb csodák esnek. — Azt hinné az ember, hogy a szentté avatásoknak ma-már vége van. Pedig dehogy! Itt az újabb bizonyíték a sötétségre, melytől a kath. egyház megszabadulni nem tud.

— **Különös keresztyén egyház.** Párisban még gnostikus egyház is van, melyet 1890-ben egy Doinet nevű orleansi levéltárnok alapított és pedig a keresztyénség első és második századában szerepelt gnosticismus beható tanulmányozása alapján. Ez a Doinet volt Valentin néven az általa alapított egyház első patriarchája. Majd halála után a patriarchai székhelye Synesius néven Fabre des Essarts nevű gnostikust ültették. Egvik francia lap tudósítója meg is kereste Synesius patriarchát, ki elbeszélte, hogy jelenleg Párisban egyházukhoz mintegy 300 gnostikus tartozik s hogy tagjaikat csakis előzetes komoly filozófiai megvizsgálás után veszik fel. „Non multi, sed boni“ (Nem sokan de jók) a jelszavuk. Synesius elbeszélte továbbá, hogy a pápa nagy ellenségük, ők azonban azzal nem törődnek, csak dolgoznak kitartóan s remélik, hogy a francia kath. egyháznak a pápa általi rombadöntésével széthullott számtalan morzsái felszedésében nekik is jut annyi munka, mint a protestáns egyházaknak. Papjaikat ő, a patriarcha, szenteli fel, sőt szentel fel papnőket is, akikre azért van szükség, mivel a nők a férfi tagoktól elzártan, külön gvakorolják a gnostikus kultuszt s közéjük egyedül a patriarchának szabad csak bemenni. Vallásuk központját az egyetemes testvériség hirdetése képezi s az, hogy kibékítsék a hitet a tudással, a bölcsészettel a keresztyénséggel. Meg fogják kérni — mondja Synesius patriarcha — a francia kormányt, hogy vallásuk gvakorlására az üresen álló templomokból egyet engedjen át.

— **Porosz bibliatársulat.** A mult hónapban tartotta Berlinben szokásos évi nagygyűlését a porosz bibliatársulat. Méltó munkatársa az angol bibliatársulatnak. Az utolsó 30 év alatt valósággal versenyezve egymással óriási buzgóságot fejtett ki a bibliának különböző nyelveken és népek között való terjesztésében. Ha — Ξ int a jelentésből kitűnik — az 1875. évben még csak

45.620 egész bibliát és 8562 új testamentomot nyomattott és kiadott, ugy ez a szám az elmúlt évben már 126.845 bibliára illetve 96.203 új testamentomi példányra emelkedett. A legtöbb biblia az u. n. iskolás-biblia alakjában kelt el, számszerint 66.330 példány. Számos példány oltári szolgálatra, jubileumokra s arany és ezüstlakodalmakra kelt el. Legújában nyomtatás alatt van egy új szöv. kiadás keletafrikai nyelven is. Im ez a biblia hódító útja a prot. bibliatársulatok buzgóságából a különböző népek és nemzetek között, míg Róma pápája azon erőlködik, hogyan lehetne megszorítani a bibliatanulmányok ügyét. Ez épen a világosság és a sötétség országa a keresztyénségben. Előbbinek a protestantizmus, utóbbinak a pápás hierarchia a terjesztője az egész földkerekségen.

Felhívás és kérelem.

A Debr. Prot. Lap jelen számát mutatvánnyul azzal a kérelemmel küldöm meg a Lelkészeget egyesület tagjainak, általában azoknak, kik eddig azt kerületünk lelkészei közül sem járták, hogy előfizetőink sorába lépni s azokkal együtt egy hatalmas prot. közvéleményt kiformalni segítsenek.

Ez a lap támogatása és fentartása nélkül el sem képzelhető. Csak ez uton tudunk a clericalis reactio ellen védekezni és saját céljainkat, azok között a lelkészfizetések régőhajtott emelését is elősegíteni.

A Debr. Prot. Lap mind a két irányban tud sikereket felmutatni. Elég legyen e tekintetben az országgyűlésen lefolyt vallásügyi vitára rámutatni, melyben mint vezető organumra egyenesen lapunkra történt hivatkozás. Ezt bizonyítja azon körülmény is, hogy a lap a miniszterelnökség számára is megrendeltetett, szavára odafent is figyelnek. A nyugdíjintézeti belépési járulék céljára megadott kerületi segélyek is jórészt a sajtó actiójának eredményei.

De eltekintve a nagyobbaktól, tisztán csak az egyházi eseményekre és szakügyekre való tájékoztatás is elkerülhetetlenné teszi ma egy szaklap járatását. E tájékoztatást pedig hűségesen megadja a 28-ik évfolyamába lépő *Debr. Prot. Lap*, mely rendes 2 iv tartalmával (boritékkal 2 és fél iven) s legnagyobb elterjedtségénél fogva e célra leginkább alkalmas. *E Lappal együtt küldetik szét újévtől kezdve az Orsz. Lelkészeget egyesület hivatalos közlönye is*, melyet jártni és fejleszteni a lelkészi karra valóságos létkérdés.

Zászlónak, Sibóletnek kell ennek lenni, melyet olvasva egyszerre dobbanjanak össze sziveink, egyszerre gondoljunk arra, hogy mi szegény református papok mind a hazának, mind a társadalomnak egyformán mostoha gyer-

mekei vagyunk, kik öt kerületbe szétszakadva, egymásról mit sem tudva senyedünk és régen megérdemeltük volna már a hazánkért és az evangéliomért való hű szolgálatunkkal a költő által megénekelt *szébb jövődöt*. És meg is fogjuk azt nyerni, csak tartsunk szorosán össze s ne hagyjuk el egymást, az ügyet s a Lelkészegyesület hivatalos lapját sem, mint ezen összetartozandóság külső jegyét és pecsétjét. *A Debr. Prot. Lap és a Lelkészegyesület hivatalos közlönyének ára 1 évre együttes küldéssel 16 korona; azoknak azonban a kik a lelkészegyesületbe lépnek csak a Debr. Prot. Lap árát 12 koronát kell beküldeniök (a Lelkészegyesület lapját mint tagok kapják.) E 12 korona utalványozható a kongruából is, melynek beérkezése és nyugtázási módja felől is a Debr. Prot. Lap ad először értesítést.*

Mindezek alapján tisztelettel keresem meg kedves kollega urat, hogy saját maga vagy egyháza nevében előfizetőink sorába lépni s a nagy közös ügy munkálásában önállóan is résztvenni siessen.

Erre nézve nem elég az, hogy valaki többemagával járassa vagy csak olvassa a lapot. Az események ma olyan sabesen alakulnak, hogy mindenkinek lehetőleg egy időben kell értesülni, hogy megfelelő hatás jöhessen létre. Azután az ügy iránti érdekelttség is szükségessé teszi a személy szerinti áldozatot. Aki ettől huzódozik, a közös vállalkozás sikerét rontja s egyszersmind saját magának is kárt okoz. A ki pedig a sajtót támogatja, az magának ad. E meggyőződésben ujitom meg kérésemet és vagyok boldog ujév kívánattal

Debrecen, 1908. jan. 4.

Dr. Ferenczy Gyula

a Debr. Prot. Lap s a Lelkészegyesület szerkesztője.

Tartalom-jeyzék: Ujév. Szaboleska Mihály. — A Krisztussal. Dr. Ferenczy Gyula. — Magyar közös bevásárló szövetkezet. Juhász László. — Falusi levél. Tóth Dániel. — Hangulatok és teendők. Sinka Lajos. — Külföld: Német egyházi szemle. Veres István. — Különfélék.

Felölsszerkesztő: **Dr. Ferenczy Gyula.**

— **A Debr. Prot. Lap** jelen számával küldjük szét a **Lelkészegyesület** hivatalos lapját és itt is kérjük azokat a kik azt akár mint az O. R. L. E. tagjai, akár önállóan járatni kívánják, hogy még az esetben is, ha már belettek volna az O. R. L. E-be, a lap küldetése

felől minket biztos cím megadásával, postafordultán okvetetlen tájékoztassanak. **Protestáns Lap nyomda. Debrecen, Nyomtató-u. 9.**

Pályázat.

A békésbányai református egyházmegye kebelében ujonnan szervezett *békéscsabai* ref. rendes lelkészi állásra.

Javadalom: 800 nyolcszáz korona fizetés, havi előleges részletekben, az egyház pénztárából. E fizetésnek évi 1600 egyezerhatszáz koronára leendő kiegészítése az állam pénztárból kérelmeztetett s ha onnan folyósítva lesz akkor jut a lelkész annak élvezéséhez. Lakás és szükséges hivatali helyiségek az egyház által építendő lelkész lakban, vagy a helyett évi 800, nyolcszáz korona, negyedévi előleges részletekben fizetve. Ez összegből azonban a lelkész nem csak lakást, de hivatalos irodát és a presbyteri gyűlések tartására s a konfirmatioi oktatás céljaira alkalmas helyiséget is bérelni és tartani tartozik. Ezen hivatalos helyiség fűtése világítása és rendbentartása a békéscsabai ref. egyház kötelessége, de joga van e kötelességet évi 100, egyszáz korona összegben megváltani. 100, egyszáz korona évi átalány a lelkészi iroda szükségleteire. A tiszántuli ref. egyházkerület által megállapított stóla illetmények.

Kötelesség: Mindennemű lelkipásztori teendők végzése Békéscsabán és tartozékaiban. *Jegyzet:* Ideiglenesen és mindaddig míg a békéscsabai ref. egyház külön hitoktatói állást nem tud szervezni, a békéscsabai összes tanintézetekben a ref. növendékek hitoktatását teljesíteni köteles a lelkész, de a növendékektől külön hitoktatási díjjal nem szedhet. Ellenben az egyház biztosít részére, hitoktatói működése tartamára, összesen 600, hatszáz korona tiszteletdíjjal.

A pályázati kérvények az E. T. II. t. c 19 §-a értelmében, kellőképen felszerelve, 1908 január 28-ik napjáig Dombi Lajos espereshez küldendő be (Gyula Békésmegyében.)

A hivatal, mihelyt a megválasztandó törvényesen megerősített, azonnal elfoglalandó.

Debrecen 1907. dec. 27.

A püspök helyett

Dicsőffi József,
egyh. ker. főjegyző.

KEDVEZŐ ALKALOM!

4 és fél kiló (körülbelől 50 drb.) pipere-szappant csekély 6 korona árért, lilimtej, rózsaglycerin, orgona, ibolya, rezeda, jázmin és gyöngyvirágokból szépen összeválogatva küld postaulánvétellel **Auffenberg József Budapest, VII., Verseny-u. 6.**

Orgona - Harmoniumok.

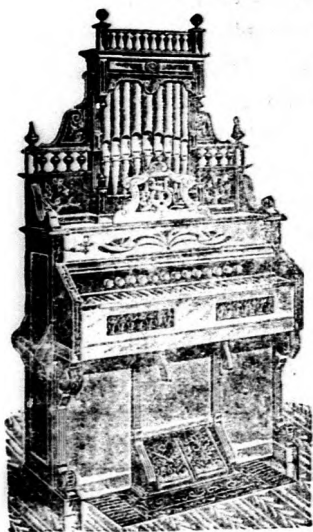
A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyártmányú amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, önmagának zeng dicséretet. 65 forinttól minden árban kapható.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

Stowasser J. cs. és kir. udvari hangszergyáros, a m. kir. zene-akadémia, színházak, művészek stb. szállítója.

BUDAPEST, II., Lánchid-utca 5.

Továbbá ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minőségű összes hurok-, vonós- és fuvó-hangszereit, szakértői és feltétlen szolid árak mellett.

Hangfokozó-gerenda mely által bármely hegedű, gordonka beillesztése után sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangot nyer. (Biztos siker.) Hegedűbe hangfokozó-gerenda 4 frt. Kezesség minden egyes hangszernél.

Legnagyobb gyár és raktár.

Saját találmányú (Rákóczi) Törögató; általánosan elismert legjobb, mely tökéletes solo hangszerré általam konstruáltatott iskolával 35 forinttól feljebb.

Az összes hangszerek javítása különleges, szakzerű pontosságai, jutányos árban; kezesség minden egyes hangszernél. Árjegyzék minden egyes hangszerről külön, kivanatra bérmentve küldetik.

— Kivitel nagyban és kicsinyben.

Alapítottatott 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangú könyvkötészete és diszműves üzlete
DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s kifogastalan munkát készít mindennemű könyvkötészeti, diszműcikkben és bőrmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más *Egyházi műveket* tömeges mennyiségben, versenyképes kivitelben és *gyári áron*.

Anyakönyveket, tartós jó kötésben
Szent Bibliát és emléklapokat
különleges diszkötésben jubileumokra.

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony adományok nyilvántartására is alkalmas.
Kéziratok befoglalására táblákat, melyek a szöszéken vagy temetéseknel előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását vászonra vagy papírra és ezeken kívül még számos szakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikkre nézve azonnal szolgálók, — számítások a különleges munkákhoz, — mint *Disztáblák, Emléklap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánat szerinti stílusban, levéltári alapanyagok artó fedeleke.*

Értesítés. Van szerencsém a t. közönség szives tudomására adni, hogy **Melocco Péter** budapesti betonáru gyáros debreceni fióktelepét saját szám-
lámra átvetem és azt **tetőfedési vállalatommal** egyesítve fogom tovább vezetni. A munkálatokat a legjobb munkaerőkkel és legjobb anyagokból készíttetem, miáltal t. rendelőim teljes megelégedését ohajtom elérni. Midőn tisztelettel kérom, hogy nagybecsű bizalmukkal **Lukács Vilmos** maradtam kiváló tisztelettel Debrecen, Hatvan-utca 5. szám. Elvállalok = **beton-munkát** cement és gránit lapokkal burkolást, fayence-lap burkolást, működő lépcsők és lábozatok készítését, csatornázásokat szab. karmantus betoncsövekkel, hidak és átvezetők építését stb.

Tetőfedési munkák szabadalmazott Eternit asbest cement palával.

Aszfalt lemezzeli egyszerű és kettős ragasztott fedés. Facement tetők készítése. Nedves falak elszigetelése.

Állandó raktár: Kitünő minőségű Portland és román cementből, stuccatur és alabastrom gipszből, kőfedél-lemezek elszigetelő lemezekből, tűzálló (chamotte)-tégla, Carbolineum. fedéllackok stb.

Amerikai Cottage-szivőlegrendszerű harmoniumokat

valamint európai rendszer szerint
a legolcsóbban szállít

Pajkr Rezső és Társa

Budapest, VIII., József-körút 15. szám.

Pianók.

Ára 120 kor.-tól
fölfele. —
Részletfizetések
8 kor.-tól fölfele

Pianinók.

Képes árjegyzék
ingyen és bérmentve
= 5 évi =
jótállás.

Pedálos-harmoniumok

mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos orgonaméretekkel, templomok, szemináriumok részére és mint gyakorló orgonák.

Tanulóknak külön százalék engedmény.

Hajdumegyei Népbank mint szövetkezet.

Hetedik évtársulatát 1907. január elsején nyitja meg melybe tagok már most is és az év folyamán bármikor beléphetnek.

Az intézet **tagjainak száma** rövid három évi fenállása alatt 2400-ra emelkedett, a kik **13,000** törzsbetétre több mint **580,000** koronát fizettek be, mely összeg az évtársulat tartama alatt **1.700,000** korona tőkének felel meg.

A vidéki tagok befizetését megkönnyítjük azáltal, hogy a pénz beküldésére postatakarékpénztári befizetési lapokat díjtalanul adunk.

A **törzsbetétek** eddig megállapíthatólag **6/-ot** jövedelmeznek.

Kölcsönöket a hét bármelyik napján **utólag fizetendő** legolcsóbb kamattal folyósít.

Kölcsönöket a negyedik évtársulatra már most adunk. **Minden 10 korona kölcsön** heti **50 fillérjével** visszafizethető, melyben a kamat is befoglaltatik, tehát külön kamatot nem kell fizetni.

Kölcsönöket adunk : 1. A befizetett összeg $\frac{9}{10}$ erejéig kezesség nélkül. 2. Kezességi kölcsönöket egy vagy több elfogadható kezesség jóállása mellett, még azon eselben is, ha azok nem szövetkezeti tagok. 3. Jelzálog kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés mellett. 4. Zálog kölcsönöket biztosítékkal elfogadható értékekre.

Jelentkezések a negyedik évtársulatba való belépésre vagy kölcsön iránt, bármely nap délelőtt vagy délután az épület helyiségében Piac-utca 69. szám, az Ipar- és keresk. kamara épületében eszközölhetők.

Dr. Révi Nándor,
jogtanácsos.

Dr. Brukner Ernő,
elnök.

Ügyvezető választmány:

Dr. Ferenczy Gyula,
elnök.

Hegedüs Sándor.

Grósz Nagy Ferencz.

Löfkovits Arthur

— óras, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok,

kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Most jelent meg : nagy protestáns képes theologiai könyvjegyzékünk

melyben nemcsak a könyvek címei, hanem azoknak **részletes tartalomjegyzéke** is fel van sorolva.

Felhívjuk ezen a maga nemében **páratlanul álló jegyzékre** a nagytiszteletű lelkészi kar szives figyelmét, melyet kívánatra **ingyen és bérmentve** küldünk meg.

Ugyancsak megjelent :

A Debreceni Lelkészitár V. kötete ára 10.—
Jánosi Zoltán, Papi dolgozatok II. „ 6.—
Mitrovics Gyula „ II. „ 7.—
Csiky Lajos, Vasárnapi imádságok „ 7.—

HEGEDÜS ÉS SÁNDOR
protestáns irodalmi könyvkiadóhivatala.
Debrecenben.

Toronyórák

palota-, városházi-, gyári- és lak-tanya berendezését a legelőnyösebben eszközli

Mayer Károly utóda

Müller János

első magyar óragyár

== gőzerő berendezéssel ==

Budapest, VII., Csömöri-u.

50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

A magyar védőegyesület 340—42. számú védőtáblái.

Erős takarékos konyha
tűzhelyek edények

mosó facsaró és mángorló

gépek raktára.

Sesztina Lajos

vaskereskedésében

DEBRECEN, Piac-u. 23

Baktai EGRY FERENCZ

== har nagöntő ==
Kis-Gejőcz, Ungmegye.

A milleniumi kiállításon kitüntetve.

Hódmezővásárhelyen 1904-ben
== arany oklevelet nyert. ==

Ajánlja
harangöntő
műhelyét.

mely a legrégebb és a legjobb hírnevű az országban Teljes szavatosság mellett szállit

harangokat

bármint sulyban, nemetszőket feltétlenül visszavesz, a költségeket visszatéríti Árjegyzéket bérmentősen küld.

Nagyon sok elősmere-
rő irat.

Novotny Antal

harangöntőde és
vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárváros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangsoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern átlukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hege-düéhez hasonló S alaku nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb han-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő 467 kgros régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákat, régi harangok lyetnekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványokak. Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. -- Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy éremmel kitüntetve.

A „Neumann M.” cég debreceni áruházáról.

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító

Debrecen. Fő-tér, a magy. kir. postával szemben.

Áruházában levő mindennemű öltönyök, színre, minőségre és olcsósgra nézve első helyen állanak.

Kizárólag csak a tulajdonát képező eredeti modelljeiszerint készült férfi- fiu- és gyermekruhák vannak raktáron.

Minden darab saját műhelyében, személyes felügyelete alatt készül.

Az ország minden nagyobb városaiban hatalmas fiók-telepek.

Alapított 1845-ben.

Mérték szerint külön osztály

ALAPÍTOTT 1845-ben.

LELKÉSZEGYESÜLET

Az Orsz. Ref. Lelkész Egyesület hivatalos közlönye.

Ára külön küldve évi 5 korona. A lelkészegyesületi tagok a tagdíj fejében kapják.

Az első fecske.

Régi vágya a magyar ref. lelkesi karnak országos egyesületben vonni össze szorossá a testvéri szeretet kapcsait s fejteni ki anyaszentegyházunk érdekében azt az áldásos erőt, amit tervszerű eljárás, együttműködés nélkül kifejtteni nem lehet. A vágy el-el szunyadt és újra támadt; el-el fáradt és újra hatni kezdett. Mitől aludt el, mibe fáradt bele? nem kutatom, nem feszgetem, csak áhítatos örömmel állapítom meg, miszerint végre úgy támadt fel és olyan hatással szállotta meg a lelkeket, hogy az eredmény valóság lett, nagyobb és impozánsabb, hogy sem mint remélni lehetett. Az országos egyesület meg van; zászlóján ott ragyog a cél aranybetűkkel; az a cél a mit elég sokszor ismételni nem lehetett.

„A magyarországi ref. lelkeseknek egy szerves testületté egyesítése és különösen az egyháztársadalmi munka felkarolása által a ref. egyházi élet valláserkölcsei és anyagi felvirágoztatása, a kálvinista öntudat ébresztése, fejlesztése és terjesztése, a protestáns egyházak összes tényezőinek bevonásával országos protestáns szövetség létesítése és ennek alapszabályszerű szervezetén belül az egyetemes felvilágosodás és nemzeti haladás nagy érdekének előmozdítása és végül a lelkeszek különös — úgy erkölcsi mint anyagi érdekének előmozdítása.“

Ez a cél! Kifogást nem találhat benne senki sem. Csupa erősítés, építés; csupa haladás és tökéletesítés! Mindre égető a szükség.

Közöttünk, ref. lelkesek között a hivatalos hivatalon és néven kívül alig volt valami kapcsolat. A bensőség, a kartársi meleg együtt érzés, a baráti és testvéri viszony áldásos lelkének hiányát fájó szívvel éreztük mindannyian. A földrajzi helyzet, állásunknak a hivatali vagy anyagi fokozat szerinti különbözősége már elég volt az összetartozandóság érzésének hő fokát leszállítani. Ime most itt van egy egyesület, a hova mindenki, mint az Urnak egyszerű szolgálója, mint barát és testvér lép be, kívül hagyván minden különbözőséget és benne istápolván a homogén erők együttműködésének elmentálhatlan előhaladását.

Az egyház valláserkölcsei életéről nagyon aggasztó képet festhetünk. Félcimesen meglazultak a hitélet szent kapcsolatai; elméletileg az alapvető hittételek elemi ismeretét sem tud eljutni református társadalmunk nagy egyeteme; gyakorlatban pedig a sem hűvös sem hideg közöny bénaságával, nemtörődőségével várja a lassu kimúlás gyászos idejét. A hitélet lazaságának következménye az erkölcsi színvonal alásüljedése; amely

meg aztán vizontszolgálatul fokozza amazt. Az egyháztársadalmi munka hivatott tényezőire legszigorubb parancssal sulyosbodik a köteleesség gyorsan és energikusan, tervszerűen és buzgóságosan, extensive és intensive karolni fel a valláserkölcsei élet átformálásának apostoli munkáját. Ezt tenni kiknek, hol és hogyan lehetne inkább, mint a lelképásztóroknak egyesületben, tervszerű, egyöntetű együttműködésben, egymást tanítva, támogatva.

Anyagi helyzetünk minden eddigi segítségek dacára sem közelíti meg azt a fokot, a mely lelkesi karnak kvalifikációjához, társadalmi helyzetéhez, hivatásához, nemzeti érdekekben teljesített szolgálataihoz, továbbá kultur-intézményeink versenyképességének, általában egyházi és iskolai igényeink baladó viszonyokhoz alkalmazkodó fejlődése kielégítésének biztosításához elegendő és megfelelő lenne. Pedig erre nézve garanciais törvényünk vagyon: Az 1848. XX. t.-c., melynek végrehajtását sürgetni leghathatósabban egyesült erővel, országos demonstrációval és tervszerű együttműködéssel lehet.

Szellemiekben erős, erkölcsiekben tiszta, anyagiakban szilárd egyházban lehet csak meg az az öntudat, a mely egyéniségével tisztában van; annak lényegét, alkatelemeit, természetét ismeri, mindezeket becsben tartja, mindezekre nemesen büszke; mindezekért erejét hareba vinni kész. Ez az öntudat egyházunkban nagyon megízelt; pedig reá úgy a lelkiismereti szabadság és szabadelvűség általános, mint a kálvinizmus és magyar nemzeti alkotmányos szabadság speciális érdekéből nélkülözhetetlen szükségük van. Ennek az öntudatnak hivatottabb sáfárja ki lehetne más, mint a vallás és alkotmányos szabadságért vívott küzdelmek szent tradíciójának egyik letéteményese: a magyar kálvinista lelkesi kar. Az öntudat ébresztése, fejlesztése és terjesztése egyéni buzgó munkát összehasonlíthatatlanul eredményesebbé teszi az együttes eljárás fokozó ereje.

Hogy pedig az egyetemes felvilágosodás és nemzeti haladás nagy érdekének előmozdítása megtalálja a leghivatottabb tényezőt, hogy minden arra való erők, és elemek szervezett munkával, beosztott harcban együtt és egységesen vegyék fel a küzdelmet minden ellen, a mi az egyházi, társadalmi és állami életben az egyetemes felvilágosodás és szabadelvű nemzeti haladás nagy érdekeit veszélyezteti: az „országos ref. lelkesi egyesület“ egyik legfőbb céljává, leggyorsabban megvalósítandó tervéül tűzte ki egy országos prot. szövetség létesítését. Ebben a hatalmas szervezetben egy szerv alkotó elem akar lenni egyesületünk, mint ezt

alapszabályában ki is nyilvánítja. Egyik szerv és alkotó elem, mely a nagy általános érdekeket saját speciális erejének, tehetségének, hivatásának minél hathatósabb kifejtésével akarja és fogja előmozdítani és egyben saját érdekét is istápolni addig a fokig, míg a ref. anyaszentegyházunk és általában a protestánsizmus nagy általános érdekével össze nem ütközik.

Az „Országos Ref. Lelkészek Egyesülete” hivatalos programja ez; ennek a programnak megvalósításáért fog ez a hivatalos közlöny küzdeni, összetartva a közös zászló alatt a tagokat; értesítve, tájékoztatva, buzdítva és irányozva. Összegyűjti a fényt és meleget, hogy szétáraszthassa mindenkire.

Első fecske! Rég várt fecske! Télen indulsz! Hirdess kikeletet! Olvaszd meg a jeget; rövidítsd az éjszakát! Fogadjanak örömmel, mint az első fecskét fogadni szokás! Fészkelj meg állandóan! Magyar papok lakának szerény eresze vár! De aztán ne költözzél el soha! Nem is költözzöl, ha kapsz állandóan meleget! Adjatok hát neki szeretetből!

Dr. Baltazár Dezső
elnök.

Jegyzőkönyv

az Orsz. Ref. Lelkészek egyesület választmányának 1907. év December hó 5-én és 6-án Debrecenben tartott üléséről.

Jelen vannak: Dr. Baltazár Dezső elnök, Dr. Tüdös István alelnök, Dr. Ferenczy Gyula titkár, Dr. Székely József jegyző, Csia Kálmán pénztárnok; Balla Endre, Barna Gyula, Fodor György, Juhász László, Jakucs Sándor, Kallós Tivadar, Kazay Sándor, Kiss Ferenc, Nagy Lajos, Pólya Lajos, Sólyom Lajos, Szemes László, Szondy Géza, Szuhay Benedek, Tomory Endre és F. Varga Lajos vál. tagok.

1. Elnök szeretettel üdvözölve a választmány tagjait szép ékes beszéddel nyitja meg a választmányi gyűlést.

2. Szemes László indítványozza, hogy az elnök felemelő megnyitó beszéde a tekintélyesebb lapoknak közzététel céljából megküldessék.

Az indítvány egyhangulag elfogadtatik.

3. Elnök jelenti, hogy az ülésről távolmaradásukat levélben kimentették: BIRTHA József jegyző (Léva), DÖMÖTÖR Bertalan (Tass), FÁBIÁN Mihály (Felsőszeg), HALÁSZY József (Tiszadrogma), JAKAB Albert (Kisgalambfalva), KERÉKES János (Barcika), KISS József alelnök (Pápa), KOVÁCS László (Koronka), KOVÁCS Sándor (Vajdahunyad), LÉVAY Lajos (Sárkeresztúr), MORVAY FERENC (Nagyváty), MOZSONYI SÁNDOR (Kadarkut), NAGY LAJOS (Lábod), NEMES ÁRPÁD (Marosugra), PATAY KÁROLY (Alsószedo), PÉTER MIHÁLY (Gálszécs), RÁCZ GYULA (Nagyhalász), SÜTŐ KÁLMÁN (Miglész);

Tudomásul szolgál.

4. Elnök indítványozza, hogy gróf Degenfeld József egyh. ker. főgondnoknak, György Endre e. megyei gondnoknak egyesületünk iránt tanúsított rokonszenveikért, Zsilinszky Mihály egyh. ker. felügyelőnek libe-

rális, hazafias magatartásáért mondjunk jkvi. elismerést és köszönetet; egyszersmind, hogy ez elismerést és köszönetet gróf Degenfeld Józsefnél küldöttségileg is fejazzuk ki.

Az indítvány elfogadtatik s a nevezett vil. férfiak jkvi. elismerés és köszönet szavaztatik: e köszönet gr. Degenfeld Józsefnél tolmácsoló küldöttségbe: Dr. Tüdös István elnöklete alatt Dr. Ferenczy Gyula, Dr. Székely József, Csia Kálmán és Szuhay Benedek választatnak meg.

5. Elnök jelenti, hogy a szeptemberi kongresszus emlékkönyve ez ideig technikai okok miatt nem jelenhet meg; ez okok azonban elhárítván, a jövő év elején az emlékkönyv kikerül a nyomdából.

Tudomásul vétetik.

6. Elnök jelenti, hogy „Felhívást” bocsátott ki az összes ref. lelkészjellegű egyénekhez az Orsz. Ref. Lelk. Egyesületbe való belépésre; egyszersmind kijelenti, hogy testületileg beléptek az egyesületbe:

- az alsószabolcs-hajduvidéki,
- a barsi
- a beregi,
- a felső borsodi,
- a siklósvideki,
- a pápai,
- a szigetvárvidéki,
- a felső zempléni,
- a belső somogyi egyházmegyék, és a
- konyári lelkészi kör

Tudomásul szolgál.

7. A további egyházmegyénként leendő szervezkedésre nézve,

kimondja a választmány, hogy az elnök Belépési Nyilatkozat példányokat küldvén szét minden egyházmegyébe egy megbízott kezéhez, e megbízottak gyűjtsenek ez uton tagokat az egyesület részére s az aláírt Nyilatkozatokat küldjék a pénztárnokhoz a törzskönyv elkészíthetése végett.

A most is fennálló lelkészértekezletek, vagy egyesületek mint ilyenek léphetnek be az orsz. egyesületbe; hol pedig ezek tagjainak többsége csatlakozásra nem hajlandó: ott új, egyházmegyei lelkészegyesületek alakítandók, nem a meglévő egyesületek, vagy értekezletek ellen, hanem azok mellett az orsz. egyesülettel való szerves kapcsolat, az annak gyűlésein szükséges képviseltetés és az országos egyesület által kitűzött célok munkálása végett.

8. Elnök jelenti, hogy a megalakítandó „Orsz. Prot. Szövetség” ügyében érintkezésbe lépett az illetékes tényezőkkel s ez alapon kedvező kilátásaink vannak hogy

- az ág. hitv. evang. egyetemes lelkészértekezlet
- az orsz. ref. tanítóegyesület s
- az orsz. ref. tanáregyesület támogatni fogják a létesítendő „Orsz. Prot. Szövetség“-et.

Örvendetes tudomásul vétetik.

9. Az egyesület anyagi ügyeire nézve jelenti elnök hogy az eddig felmerült költségek fedezésére az alsószabolcs-hajduvidéki egyh. megye közigazgatási pénztárából 1500 k. kölcsönt vett fel 7 %-os kamat mellett javasolja továbbá hogy a szeptemberi kongresszus előkészítésével járó s Morvay Ferenc előkészítő biz. elnök s Hamar István biz. tag által teljesített készkiadások nevezetteknek az egyesület pénztárából megtérítésnek, jelenti hogy nála egyesekből tag. díj fejében 97 kor. folyt be, pénztárnokhoz 300 kor., tőkében pedig 200 kor.; kéri a választmány határozatát a tagsági kötelezettség kezdetének időpontjára nézve:

A választmány a kölcsönfeltételre vonatkozó jelentést jóváhagyó tudomásul veszi, Morvay Ferenc ée Hamar István készkiadásait, köszönetnyilvánítás mellett megtéríteni határozza, a befolyt tagsági díjakról szóló jelentés tudomásul szolgál: az egyesületi tagok fizetési kötelezettségének kezdetül 1908 január elsejét állapítja meg.

10. Csia Kálmán előterjesztést tesz a választmány által megalakítandó bizottságokra nézve.

A javaslat alapján a választmány a következő bizottságokat alakítja meg, kimondván elnök, hogy a bizottságok magukat tetszés szerint kiegészíthetik.

1. bizottság mely a) a törvényhozási ténykedést figyelemmel kísérvén, kérdéseket vet fel és érlel.

b) a lelkészek erkölcsi és anyagi érdekeinek védelméről s a lelkészi testületet érintő szakkérdések tárgyalásáról gondoskodik.

— E bizottság tagjaul megválasztatnak Dr. Tüdös István alelnök elnöklété mellett Szuhay Benedek és Péter Mihály. 2. az 1848 XX. t.-c. végrehajtásának kérdésével foglalkozó bizottság tagjai: Dr. Baltazár Dezső elnök Dr. Ferenczy Gyula titkár, Kiss Ferenc és Jánosy Zoltán.

c) a szövetkezeti kérdéssel foglalkozó bizottság tagjai: Dr. Ferenczy Gyula elnöklété mellett Kovács József Juhász László, Pólya Lajos, Sólyom Lajos és Vasadi Balogh Lajos.

d) A valláserkölcsei élet felvirágoztatását e) A konfessiók újabb magyarázatos kiadását f) a gyakorlati lelkészet teendőinek irányítását állandóan nyilvántartó és munkáló bizottság, melyeknek megalakításával az elnök bizatik meg.

11. Szóvá tétetvén a „Sárospataki Ref. Lapok”-ban az egyesület ellen megjelent kiméletlen támadások a választmány kinyilatkoztatja: hogy az olyan ref. egyházi lap, a mely a ref. egyház és ref. lelkészek jogainak megvédése, igazainak megőrzése, anyagi és erkölcsi haladásának biztosítása érdekében megindult mozgalmat minden elfogadható ok nélkül kárhóztatásban részesíti: maga ítélte el önmagát, melynek következtében az „Orsz. ref. lelkészegyesület” nevezett lapnak minden további támadását figyelmen kívül hagyja.

12. Elnök jelenti, hogy az egyházi lapoknak az

egyesületet érintő cikkeit figyelemmel kísérendő, az összes egyházi lapokra az egyesület pénztára terhére előfizetett, kéri ez intézkedésre a választmány jóváhagyását;

a választmány az intézkedést jóváhagyó tudomásul veszi.

13. Elnök bemutatja az általa az Orsz. Prot. Szövetség megalakítása végett e szövetség részére készített alapszabálytervezetet;

a választmány a tervezetet elfogadja s azt további intézkedés esetleg módosítás s az ügynek propagálása végett átteszi a sajtóügyi mint lelkészek és világiakból álló bizottsághoz.

14. A jegyzőkönyv hitelesítésével elnök, titkár és jegyző bizatnak meg.

15. Választmányunk felhívja a lelkésztársak figyelmét egyfelől arra, hogy a tiszántuli ref. egyházkerület, illetve az alsószabolcs hajduvidéki egyházmegye példája nyomán igyekezzenek az egyházkerületek, illetve egyházmegyék anyagi segítségét megnyervén arra, hogy a lelkészekre nézve a nyugdíjintézeti járulékok befizetése elviselhető legyen; másfelől pedig arra, hogy lépjenek fel kezdeményezőleg az iránt, hogy a tanítók az 1907. évi XXVII. t.-cikkben biztosított nagyobb fizetékiegészítést, illetve korpótlékot az államtól mielőbb megnyerjék.

16. Elnök köszönetet mondván Hajduvármegye alispánjának a megyeház tanácstermének átengedéseért, boldog ünnepek kívánása mellett a gyűlést bezárja.

K. m. f.

dr. Székely József
jegyző.

dr. Baltazár Dezső
elnök.

VEGYESEK.

Szerkesztői előszó. Ezennel utjára bocsátom a Lelkészegyesület első számát. Megvallom, hogy szebbnek is, gazdagabbnak is szerettem volna. Az elején egy címképet, olyanformát mint a régi Vasárnapi Ujságé volt. Ez a címkép a hogy én azt látom felül a mi nevünkkel szivárványív alatt egy tájat ábrázolna, melynek színterébe negy református pap a magyar népet jelképező alakot öleli emeli és takargatja. Ugy a hogy századok óta öleltük, emeltük és takargattuk. Egyik oldalt kis falusi templom, a másikon a főváros látképe, mint az egész ország szimboluma, melyért áldozunk. Lehet, hogy akad is rajzos pap vagy tanár a ki megfogja valósítani ezt az eszmét. Addig pedig csak így egyszerű cím alatt dicsérjük az Urat s adjuk a mi adható és helyzetünkből telik. Első-

ben a hivatalos közleményeket, körleveleket. Azután a mi szent egyetértésünkre vonatkozó dolgokat, cikkeket, terveket, védekező írásokat. A vegyesekben a lelkészekre vonatkozó híreket és bibliai cikkeket. Mindezekben első sorban a lelkésztestvérekre számítunk. Ez a lap, a melynek egykor hatalmas nagy tudományos közlönyé, 2—3 folyóirattá kell kinőni magát igazán a miénk. Nem palota, nem fényes helyiség, hanem az a belső kis szoba, melynek ajtóját behajtva magunkkal és mieinkkel maradunk együtt. Ehez képest kell azért alkalmaztatni a *Lelkészegyesület* hangját is, melyet én igaz vallásosnak, szerető testvérinek és minden póz nélkül valónak szeretnék. Magyar református papok, sok érdemes bátyáim, kedves kortársaim s a jövődöt képviselő ifju bajtársaim, mindnyájan atyáimiai és testvéreim a Krisztusban, ilyen hangon beszéljünk egymással és soha ne hagyjuk el egymást és a nagy ügyet, melynek szolgálatába szegődtünk. Épülni a Krisztusban a kinek evangéliomát hirdetjük és építeni házunkat és házunkat, egyházunkat is. Ugy légyen.

A gömöri egyházmegyei lelkészi értekezlet mult héten gyűlést tartott. Az első tárgy az adócsökkentési segély igénybevétele volt, ez a fontos ügy, melynek egyöntetű intézésére olyan szükség volna, s melyben mégis olyan nehéz egyetértő megállapodásra jutni. Ez a megállapodása a gömörieknek úgy is csak negative sikerült. Elhalasztották az actió megindítását az 1908. évre, a mikor tisztábban lehet látni. Ime erre való tekintettel vetette fel a Debr. Prot. Lap azt az eszmét, hogy a segély az 1908. évre, miután legtöbb helyen úgy se lesz igénybevehető, a lelkészi nyugdíjintézeti illetékek fedezésére fordítassék. Ennek szegültek ellene mereven a vezető férfiak, noha nyilvánvaló, hogy ez évben legtöbb egyházunk csak az 1909. évi folyamódás előkészítéséhez és felszereléséhez ha eljut. Az O. R. L. E. ügyében is tanácskoztak gömöri testvéreink és a belépés kérdésének tárgyalását a tavaszi gyűlés napirendjére tűzték ki. Ha meggondoljuk, hogy még a mult tavasszal a gömöriek voltak voltak az egyesülési mozgalom ellenzőinek vezetői, akkor ez a mostani állásfoglalás arról a belső fordulatról tesz tanúságot, a mely az O. R. L. E. javára a lelkekben csaknem mindenütt beállott. És ennek így is kell lenni. Nagy mozgalmas idők előtt állunk. A régi ellenség felkészült ellenünk, a magyarság, a világosság és a szabadság ellen. Velök szemben újra nekünk kell felvenni a harcot s erre egyesíteni kell mindenkit a ki nem akarja a sötétséget a szolgátságot és a gyűlöletet. E célból elsőben pedig az együvé tartozókat kell egybegyűjteni; erre szolgál nekünk az O. R. L. E., egyengeti az Orsz. Prot. Szövetség utját és felemeli az an-

tiklerikális népszövetség zászlóját. Belülre pedig a saját megépülésünket fogja munkálni.

A mezőföldi egyházmegye lelkészei mult hó 12-ikén népes értekezletet tartottak Székesfehérvárott Bakó Imre lelkész elnöklété alatt. Az értekezlet elsőben a nyugdíjintézeti járulékok ügyével foglalkozott, azután pedig egyhangulag belépett a O. R. L. E.-be s választmányi tagul megválasztotta *Medgyaszay Vince* lelkészi lelkészt s az elismerés palmáját nyujtotta az O. R. L. E. ügyében is buzgólkodó *Kiss József* esperesnek, az O. R. L. E. egyik alelnökének. Üdvözljük a dunántuli testvéreket.

A belső somogyiak és az O. R. L. E. A belső somogyi egyházmegye lelkészei, mint csaknem mindenütt, az O. R. L. E. lelkes hivei. Az egyházmegyei gyűlésen mégis kellemetlen helyzetbe kerültek a miatt hogy az O. R. L. E. elnökét üdvözölni szerették volna. Ezen felvetett indítványt az első benyomás hatása alatt nagy helyesléssel fogadta a közgyűlés, de egy felszólalónak, a ki sem nyíltan nem mert szólani, sem az ügynek nem barátja, az okoskodása elrontotta a hangulatot. E miatt bosszankodnak most a mi kedves barátaink. De nem kell félni; a jövő azoké a kik a munkához kezdenek s nem azoké, a kik csak tekintélyeskednek, diplomatizálnak és nyugodtan hagyják a veszedelmet reánk nőni.

Lelkészi fizetések. Busásan fizetik az amerikai autonom egyházak papjaikat. A németországi és angol papok fizetése is gazdag és korszerű. Németországban huszonegy évi szolgálat után egy lelkész fizetése a folyó évtől fogva 6000 márka, vagyis pénzünkben 7200 korona lesz. Hol vannak még ettől a mi papjaink?

A Debr. Prot. Lap és a Lelkészegyesület jelen számát minden református lelkésznek azzal a kérelemmel küldjük meg, hogy a lelkészegyesület közlönyének a megtartása, illetve az O. R. L. E.-be való posta útján teljes szabadsággal és őszinteséggel a balépés felől nyilatkozzanak és erről a szerkesztőséget értesíteni méltóztassanak. E nyilatkozás nem pressió vagy megkötés céljából szükséges, az jöjjön közzénk, a kit a szíve ide hoz, hanem azért, hogy a nyomtatandó példányok és a lap terjedelme felől és idejében intézkedni lehessen. A lelkészegyesület hivatalos lapját a tagok tagilletményök fejében kapják; ez a hivatalos lap, melynek szerkesztésére akaratom ellen kellett vállalkoznom, egyelőre félíven jelenik meg, de ha elegendő leszünk hozzá, egy ivessé kell azt tenni. Különösen ha a tisztelt kollega urak szellemi támogatást nyujtanak és minden a lelkészegyesületre, a lelkészek ügyére vonatkozó mozdulásról értesítenek. Erre kérem őket teljes bizalommal és igaz szeretettel. Szerk.

Felelős szerkesztő: **Dr. Ferenczy Gyula.**